AZ ORSZÁGOS IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI TANÁCS IPARMŰVÉSZETI PROGRAMMJA*

Az iparművészet fontossága egyre tisztábban kristályosodik ki és ezért az összes nagy nyugati nemzeteknél mindjobban az illetékes körök érdeklődésének középpontjába kerül.

A XIX. század utolsó és a XX. század első évtizedeiben a kezdetleges tömegtermelés igen sok zavart okozott, ami iparművészeti téren visszaesést jelentett a régebbi idők tisztultabb felfogásához képest. Az utolsó évtizedben azonban egyre tisztábban alakul ki az iparművészet lényegének fogalma és így az iparművészeti munkásság jelentősége is évről-évre nő.

Az Országos Irodalmi és Művészeti Tanácsot a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr őexcellenciája azzal a szándékkal szervezte át, hogy komoly és eredményes munkásságot fejtsen ki. A Tanács tehát igen nagy szolgálatot tesz a magyar kultúrának, ha a magyar iparművészetet fejlődésének gátló körülményeitől megszabadítja.

A Tanács szervezeti szabályzatának feladatai között olvassuk: „a művészeti tevékenységet kifejtő szervezetek és intézmények működését állandóan figyelemmel kíséri s a szükséghez képest javaslatokat terjeszt a kormány elé". Továbbá: „általában figyelemmel kíséri a művészeti élet jelenségeit és időszerű kérdéseit és a kormánynak időről-időre megfelelő javaslatokat terjeszt elő". Végül: „a Tanács a saját kezdeményezéséből is tehet a vallás- és közoktatásügyi miniszter útján más minisztereknek és hatóságoknak javaslatokat".

E feladatkörök a Tanácsnak lehetővé teszik tehát, hogy hasznothozó és eredményes tevékenységet fejtsen ki és a magyar iparművészet nehéz útján annak fejlődését előmozdítsa.

Legyen szabad rámutatnom röviden azokra a problémákra, melyekkel a Tanácsnak az iparművészet szempontjából foglalkoznia kell.

Itt van először is az iparművész cím rendezésének a kérdése. Régi panasza az iparművész-társadalomnak, hogy az „iparművész" szó körül sok visszaélés történik. A helyzet nem egészen azonos a képzőművészetével, mert itt sokkal nagyobb mértékben élhetnek vissza a közönség jóhiszeműségével. Az iparművész cím nemcsak a névjegyekre kerül, hanem az utcai cégtáblákon a nagy nyilvánosság előtt téveszti meg az embereket. Fűzőkészítők és más hasonló iparágak, de mindenféle kontárok cégtáblái devalválják az iparművész címet. E kérdés törvényesen rendezendő. A magyar állam öt évtized óta nevel erre a pályára újabb és újabb generációkat, sőt oklevelet ad. Igaz ugyan, hogy az iskola nemcsak címet, hanem tudást is ad, de nem engedhető meg, hogy a nagyközönség járatlansága kihasználtassék és az iparművész presztizse bárki szabad prédája lehessen. Az érdekelt testületek bevonásával ma már könnyen volna elkészíthető a magyar iparművészek katasztere.

Egy másik fontos kérdés a szerzői jogvédelem. Ha el is kell ismernünk, hogy e téren az utolsó években feltétlen haladás konstatálható, bizonyos a már fennálló jogszabályok további kiegészítésének szükségessége éppen az iparművészet terén. Mint az Orsz. Szerzőjogi Szakértő Bizottság tagja, sokszor volt alkalmam tapasztalhatni a fennálló jogszabályok hiányait iparművészeti szempontból. Idetartozik a törvényszéki hites szakértők kérdésének rendezése is. Ezek listája az iparművészet szempontjából szintén erősen kifogásolható. A Tanács az illetékes körök figyelmének felhívásával itt is sokat korrigálhat.

Rengeteg olyan kérdés van még, ahol a Tanács támogatással, kezdeményezéssel iparművészeti kultúránk segítségére lehet. Az oktatás, nevelés gyakorlatibb irányba való fejlesztése, a művészi proletáriátus elszaporodásának meggátlása időszerű problémák. Az iskolák túl nagy számban ontják a végzetteket. A magániskolák ellenőrzése, a káros zúgiskolák megszüntetése a művészproletárok elszaporodásának meggátlását szolgálhatnák.

Iparművészeink elhelyezkedésének lehetőségeit is támogatni kell, a 60.000/924. sz. rendeletnek nagyobb érvényt kell szerezni. Speciális szakképzést előmozdító külföldi ösztöndíjak a nagyiparban való elhelyezkedést tennék lehetővé. Ezzel kvalitás és nívó szempontjából emelnők iparunkat s azt egyúttal versenyképesebbé tennénk.

Kezdeményező lépés történhetne a Tanács részéről abban az irányban, hogy az állami támogatásban részesülő nagyipart kötelezné az állam arra, hogy iparművészeket alkalmazzanak ott, ahol ez kívánatos. Túl vagyunk már régen azon, hogy iparművész csak apró dísztárgyak tervezésével és készítésével foglalkozzék. A mai tömeggyártás egészen más szempontból indul ki mint akárcsak 1—2 évtizeddel ezelőtt. Az esztétikai megjelenés a praktikussággal egyenértékűvé vált a legegyszerűbb használati tárgynál is, persze nem a régi cifrázás értelmében. Külföldön ma vasúti kocsi, hajó, autó épp úgy, mint minden tömegesen gyártott cikk iparművészek bevonása nélkül alig készül. Kettős célt érnénk el ezzel: iparunkat előbbrevisszük és iparművészeinknek munkaalkalmat teremtünk.

* Az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács képzőművészeti szakosztályának dr. Ugron Gábor v. b. t. t. ny. belügyminiszter elnöklete alatt 1935 okt. 19-én tartott ülésén előadta Szablya Frischauf Ferenc a tanács iparművészeti előadója. A programmtervezetet a tanács a részletes tárgyalás alapjául elfogadta és megbízta az előadót, illetve dr. Say Géza főtitkárt az egyes javaslatok részletes kidolgozásával.

Az iparművészet propagandáját, a közönség nevelését semmi sem szolgálja jobban, mint a jó kiállítások. Ezért az itthoni kiállításokat minél nagyobb erkölcsi és anyagi támogatásban kell részesíteni, hogy ezáltal minél jobb anyaggal szerepelhessünk a külföldi kiállításokon, melyek a gazdasági vonatkozáson kívül még politikai szempontból is nagy jelentőséggel bírnak.

Az állami iparművészeti aranyérem már évek óta nem adatott ki. Rendszeres kiadása ügyében a Tanács tegyen javaslatot. A modern képzőművészeti alkotások vásárlásának mintájára, az iparművészeti kiállításokon is vásároljon az állam és főváros, illetve a költségvetésbe állíttassék be erre a célra megfelelő összeg.

Ideális pályázatok kiírásával is nagyot lehetne lendíteni a magyar iparművészet ügyén. Továbbá oda kellene hatni, hogy az állami és egyéb hatóságok építkezéseinél a belső kiképzés és bútorok tervezésével iparművészeket bízzanak meg. Sokat lehetne még tenni az egyházművészet terén is, mert ha tagadhatatlan is, hogy az utolsó időben a különféle egyházak a berendezés és egyéb kegytárgyak beszerzésénél mindinkább művészekhez fordulnak, még mindig nagyon sok pénz megy el ízléstelen és nívótlan kegytárgyakra.

Mint méltóztatnak látni, tág tere nyílik az igen tisztelt Tanács munkásságának, sok megoldatlan kérdés vár megoldásra. A ma még fiatal iparművészetnek még sok új problémája támad, de ez a programm kizárólag azokkal a kérdésekkel foglalkozik, melyek immár annyira kialakultak, hogy azok megoldása a mai nehéz viszonyok között is megvalósíthatónak látszik, ami úgy kulturális, mint gazdasági szempontból üdvös fejlődést jelentene.

IDEGENFORGALOM ÉS IDEGENFORGALMI PROPAGANDA

A legragyogóbb festői reklámok egynémelyike „ma Magyarországról jön. A csillogó színek hatásának és értékének ismerete, a rajzok vidám frissesége és a nyugati reklámok szellemi karaktere jellemzői eme reklámoknak."

Ha a világ vezető reklámévkönyve, a „Modern Publicity" 1935/36. évi kötete így ír a magyar reklámról és eme sorok mellett teljes oldalon eredeti színeiben reprodukálja Mallász—Dallos új Ungarn plakátját, míg a szöveg fölött Pekáry Balatonalmádi prospektusának két fedéloldalát látjuk, úgy elérkezett az ideje annak, hogy a magyar idegenforgalmi propaganda eddigi tevékenységének mérlegét elkészítsük és jövendő lehetőségeit felvázoljuk.

A magyar idegenforgalmi propaganda gyermekkorát éli. Sajnos, igen későn ismertük fel az idegenforgalomban rejlő óriási gazdasági és nem utolsó sorban politikai lehetőségeket. Az a néhány év, melyben Magyarország tudatos és rendszeres propagandával megsokszorozta idegenforgalmát, élénk bizonyítéka ennek.

A propaganda Budapesttel kezdődött. A „3 nap Budapesten" kitűnő reklámötletnek bizonyult. Aki lekötötte magát és csak három napra jött, olyan élményekkel távozott, hogy jobbára ismételten visszatért Budapestre. De igen sokan megtoldották e három napot. Budapest Székesfőváros intenzíven folytatta Budapest propagálását és e propaganda nagy sikereket mutathat fel. A Szent István-hét, mint propagandamag, igen szép virágot hajtott.

Az állami propaganda, mely kezdetben az Államvasutaknál indult meg, ritka sikerekkel kezdette el működését. A nagy hozzáértéssel választott Molnár C. Pál tervezte Balaton plakát után Mallász Gitta általánosan ismert magyar fiúcska plakátjával árasztotta el Európa minden utazási irodáját, mely plakát nemcsak reklámművészeti szempontból, de reklámpszichológiai szempontból is egyike a legnagyobb vonzerejű idegenforgalmi plakátoknak. Az utazni szeretők, különösen nyugati állambeliek útjukon mást keresnek, mint amijük otthon is megvan. Egyszerűsítve a fogalmat, „exotikum"-nak nevezhetnők ezt. Ezt az „exotikum" utáni vágyat elégíti ki ez a fiúcska, mely igen szimpatikus, vonzó módon invitál a kalászos magyar földre. Személyes külföldi tapasztalatból tudom, milyen nagyra értékelik külföldi államok idegenforgalmi szakértői e plakátot, melyet vonzerő szempontjából az utóbbi évek egyik legjobb általános jellegű idegenforgalmi plakátjának tartanak.

Hogyan folytatta működését a hivatalos idegenforgalmi propaganda ilyen átütő siker után. Mindenekelőtt felfigyelt e sikerre. Központosította a hivatalos idegenforgalmi propaganda intézését és a MÁV. nagysikerű propagandájának kitűnően képzett, európai stílű vezetőjét a kereskedelmi minisztériumban az idegenforgalmi ügyek egyik irányítójává nevezte ki.

Eme új égisz alatt született a magyar idegenforgalmi propaganda talán legfinomabb ötletű prospektusa. „Welcome" (Isten hozott), ezt a feliratot viselte magán az a búzakalász díszítette, Mallász Gitta által grafikailag finoman megoldott prospektus, melyet minden Magyarország határán belépő utas kapott és mely nagy vonalakban felvilágosítást nyujtott az ország érdekesebb vidékeiről.

Talán ezzel egyidőben született a „Sonntag in Ungarn" című prospektus. A fedélen körtáncot járó leányok színes viselete, a belső oldalak bujáki, mezőkövesdi, galgahévízi, kiskunhalasi és őrhalmi

népviseletekbe öltözött párok a prospektus nyolc szép színes népviseleti képe, jó szövege példaadók.

Ezt az első sorozatot újabb érdekes plakátok és prospektusok követték. Az idegenforgalmi propagandatevékenység nagy lendületet kapott, midőn az állami idegenforgalmi propagandatevékenység élére Tormay Géza államtitkárt állították.

Az újabb plakátok közül Molnár C. Pál markáns Szent Gellért figurás „Budapest" plakátját, Mallász—Dallos kettősalakú búzakötegű plakátját és Konecsni-Kling erős hatású pillangós nő plakátját emelhetjük ki.

A prospektusok közül eléggé sikerült a gyümölcskosarat tartó nőalak, míg a legnagyobb sikerre Mallász—Dallos új magyar vasárnapja tarthat igényt.

Ez lenne az, ami az eddigi hivatalos idegenforgalmi nyomtatott propagandaanyagból kiemelhető.

De nézzük meg, mit propagál e grafikai keretekben a hivatalos propagandaszolgálat. Propagálja mindig visszatérően Budapestet, mely tényleg, még a legnagyobb nyugati metropolisokat is figyelembe véve, igen sokfélét, változatos lehetőséget nyujt. Propagálja a népviseleti szempontból jelentős magyar vidéki helyeket, mint vasárnapi kirándulási lehetőséget és propagálja — olasz mintát véve alapul — a magyar konyha különlegességeit. (Ezt a kulináris különlegességet kár volt idegen minta után beállítani. A magyar konyha speciális zamatát eredeti tálalásban szívesebben láttuk volna!)

Bőrönd-cimke. Nemes György terve.

Milyen tevékenységet fejt ki még a hivatalos idegenforgalmi szerv az idegenforgalom fokozására?

Be kell vallanunk, hogy az idegen, ha már Budapestre jött, Közép-Európa legkeletibb városába s itt jól érzi magát, szívesen ismerné meg Magyarország más részeit is. A Balatonon kívül, mely sikeres egyéni és kollektív propagandájával szépszámú idegent tudott toborozni, a magyar vidék „speciálisan magyart" nem igen tudott elfogadható keretben és kényelemmel nyujtani.

A hivatalos idegenforgalmi szervek eléggé nem méltányolható tevékenysége oda tendál, hogy Budapest idegenforgalmi „Hinterland"-ját megalkossa és ezek propagandájával a Magyarországra irányuló idegenforgalmat fokozza.

Áll ez elsősorban a népművészet egy igen jelentős ágát bemutató halasi csipkeházra és az Európában páratlan Hortobágyra. Ezek és más hasonló lehetőségek kellő kiépítése, összeköttetések teremtése és e vonzó népi és táji érdekességi attrakciók propagálása képezi a hivatalos idegenforgalmi propaganda tengelyét.

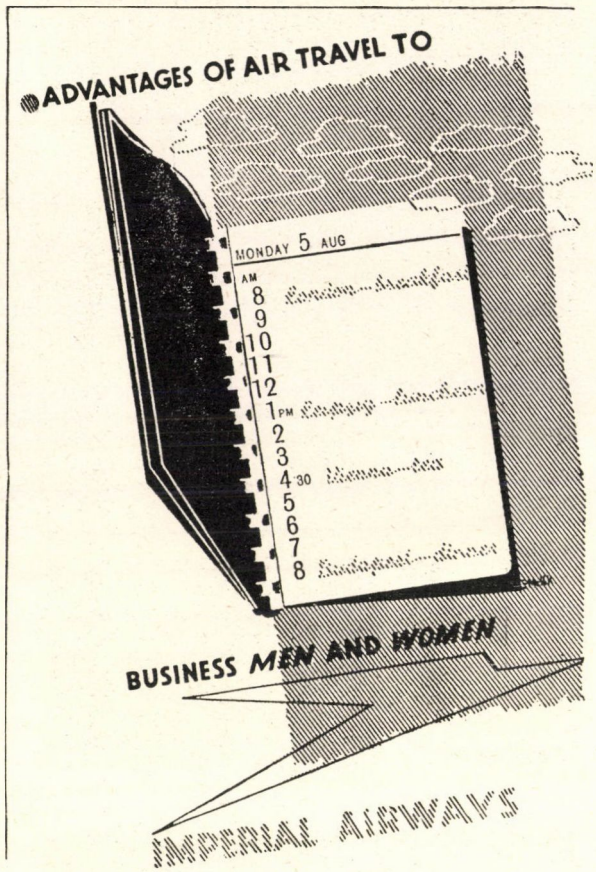
Hogy ez az irány mennyire helyes, kitűnik abból is, hogy az egyes városok, fürdőhelyek részben kollektív, részben egyéni (hotel, penzió etc.) propagandával igyekeznek ismertté tenni magukat. A Hortobágy, Kiskunhalas csipkeháza nélkül és más hasonló feltárandó érdekességek pedig csak hivatalos kézben és irányítással kerülhetnek az idegenforgalom vonalába.

És mennyi lehetőség rejlik még itt! Mennyire nincs propagandisztikusan kihasználva a Duna magyar szakasza. Mennyivel többet nyujt a zebegény—leányfalusi Dunaszakasz Dömöskanyar—visegrádi része, mint a Kremsz—Melk közötti út. Mennyire nem ismeri az idegen ezt a Budapesttől néhány kilométerre lévő szépséget. Mit jelent Esztergom az újabban feltárt Árpádházi királyok korabeli leletekkel, melyek ősi kultúránk demonstrációjára mindennél alkalmasabbak! Nem ok nélkül született az idegenek által elárasztott Párizsban az amerikaiak régiségimádatáról szóló adomák sora. Angol és amerikai utas nem vonhatja ki magát az ilyen ősrégi kultúremlék hatása alól. És milyen jól lehetne eme ősi leleteket kultúrpropagandánk szolgálatába állítani! Vagy hol van Veszprém, a magyar Salzburg propagandája?

Itt van a remekül propagálható Wien—Budapest autóút. Ki ne ismerné az autós pszichológiáját. „Jöjj kocsidon Budapestre! Utad élményszerű lesz." Wien—Budapest: autók rekordútja.

Vagy mily kevéssé használjuk ki propagandánkban azt a geográfiai előnyt, hogy Budapest az európai légiforgalom egyik gócpontja. A légiforgalom nemcsak a repülőtársaságok egyéni érdeke. A légiforgalomban rejlő mérhetetlen időmegtakarítás a legnagyobb csábeszköz, mely ma hatásosan használható fel az idegenforgalomban.

Svájc, a mintaszerű idegenforgalmi propaganda hazája, már felismerte ezt és plakátja: „Fliegt in die Schweiz" nem a repülőtársaságot vagy gépeit hirdeti, hanem a Svájcba való repülésre invitál. Mily tüneményes légi felvételeket láttunk magyar vidékekről. Mily ötletes plakátok készülhetnének, mily remek prospektusok. Városok repülőgépről és a valóságban. „A beváltott ígéretek földjén!"

Prospektus címlap.
E. McKnight Kauffer terve.

Francia repülőtársaságok nem mulasztják el Franciaország propagálását plakátjukon, Oroszország körzővel méri ki a távolságot és a kilométerezreket rövid útnak jelzi. Az „Imperial Airways", a legnagyobb angol repülőtársaság is propagál bennünket. Reggeli Londonban, vacsora Budapesten.

Nemcsak a tényleg repülőgépen utazók vonzására — bár ezen utasok száma rohamosan emelkedik —, hanem általános propagandára is igen alkalmas az idegenforgalmi toborzásnak ez a módszere. Mert mi az utazás tehertétele, kellemetlen része? A hosszú út. Ne feledjük: a gyorsvonatok korában is 32 óra Párizs—Budapest és 40 óra London—Budapest. A gazdag és szívesen utazó skandinávok fővárosainak túlontúl hosszú utazási idejét külön fel sem sorolva.

A technika útján a magyar nép művészetéhez, a magyar táj csodás különlegességeihez, a nyugat tökéletes és gyors utazási eszközeivel, mintegy week-endre a Hortobágy délibábjához — ez az út az idegenforgalmi propaganda egyik új és kihasználatlan útja. Mint ahogy a brüsszeli kiállítás remekül megoldott magyar hivatalos idegenforgalmi pavillonjának egyik falán az „Árpád" sinautó mellett feltűnt a debreceni négyesfogat, e képek alatt a jelmondattal: „Hogy gyorsan jöjj és soká maradj", úgy kell, hogy a magyar idegenforgalmi propaganda a gyors idejöveteli lehetőséget fokozott mértékben kihasználja. A Hortobágy, magyar vasárnapok, de magyar hétköznapok is majd itt-tartják azt, aki ide érkezett.

*

Nézzük meg már most, mit hozott a nemhivatalos idegenforgalmi propaganda.

A Balaton propagandája általában a legfigyelemreméltóbb. Berény-Bortnyik új Balaton-plakátjánál már sikerültebb munkákat is láttunk e két kitűnő művésztől és reméljük, hogy a Balaton legközelebbi plakátján hatásosabban bontakozik majd ki a Balaton minden vonzó szépsége.

Sokkal jelentősebbek az egyes fürdőhelyek prospektusai. Ezek közül Siófok mindkét prospektusa mintaszerű. Nemes György tervei példaképei az ötletes, újszerű és nyugateurópai idegenforgalmi propagandának. Aki egy ilyen prospektust a kezébe vesz, már ennek nívójából is jó véleményt kell, hogy alkosson magának a kibocsájtó fürdőhelyről. Néhány jól megválasztott kép mutatja be úgy a Balaton, mint a fürdőtelep szépségeit.

Sorban utána következik Balatonalmádi új prospektusa, melynek azonban csak a Pekáry István tervezte fedele mutat új utat és eredetiséget. Belseje mélyen alatta marad külsejének. Igen hatásos Balatonlelle prospektusának Irsai által tervezett fedele.

A balatoni fürdőhelyek p l a k á t j a i azonban, kivétel nélkül alacsony nívójúak. Azt a reklámlehetőséget, melyet a magyar tenger magában rejt, nem tudják kihasználni. Pedig kitűnő reklámgrafikusokban Magyarországon igazán nincsen hiány! Példa erre a Balatoni Borhét ötletes plakátja is.

A hotelprospektusok közül ötletes a balatonboglári prospektus kétszínű tipográfiai megoldása, míg a belső rész szintén vérszegény. A hotelek közül az egyetlen debreceni „Arany Bika"-szálló az, mely felismerte az indirekt propagandában rejlő nagy értéket. Fedelén egy csikóskulacs, felirata: „Debrecenbe kéne menni..." És belül kitűnő tipográfiával bemutatja Debrecent, annak jellegzetes épületeit és csak e keretben, besorakoztatva tűnnek fel a hotel képei is. Ez a helyes propaganda, a mód, mellyel minden egyes hotel az általános idegenforgalom emeléséhez kellően hozzájuthatna. Az „Arany Bika" koffercédulája pedig — mely a prospektussal együtt Nemes György terve — egyike a legkedvesebb és ötletesebb emlékeknek. Aki tudja, hogy a világon számtalan gyüjtője van a koffercimkéknek és azokat értékeli, megérti e kis emlékobjektum jelentős idegenforgalmi szerepét.

Eger tisztán nyomott, kissé iskolásan összeállított, jó szövegű prospektusa érdemel még dícséretet, amit a Mátra prospektusáról annál kevésbbé mondhatunk.

ROSNER KÁROLY

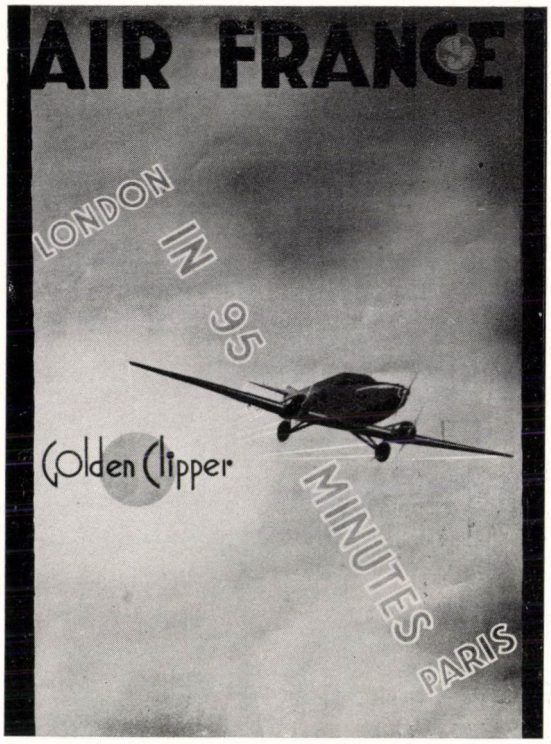

Idegenforgalmi plakáttervek. Fent balra és jobbra: Molnár C. Pál, lent balra: Konecsni-Kling, jobbra: Mallász-Dallos tervei. — Entwürfe für Fremdenverkehr-Plakate. Oben links und rechts: Entwürfe von P. C. Molnár, unten links: von Konecsni-Kling, rechts: von Mallász-Dallos. — Designs for posters of the Tourist Office. Above to the left and right: Designs of P. C. Molnár. Below to the left: of Konecsni-Kling, to the right: of Mallász-Dallos.

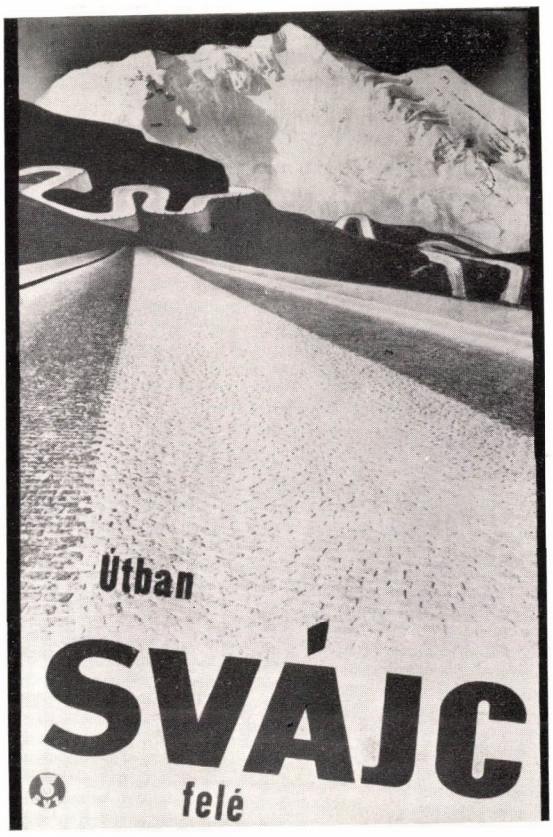

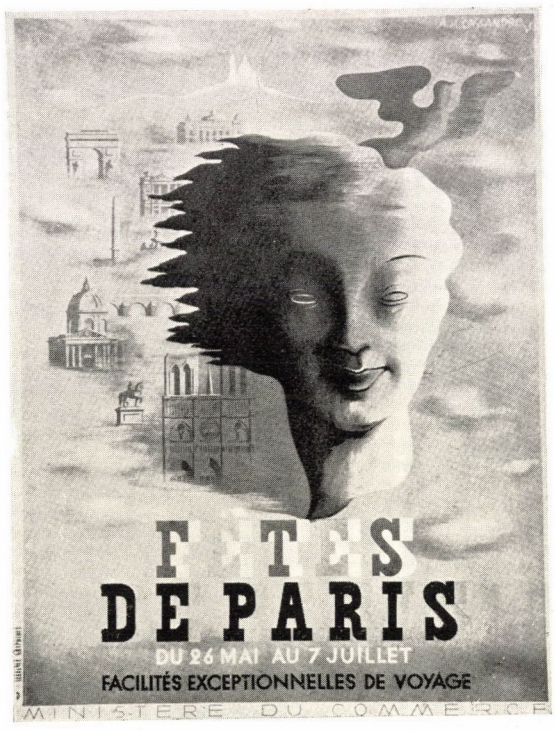

Idegenforgalmi plakáttervek. Fent balra: Gábor Pál, jobbra: A. Solon, lent balra: Prof. Scheurich, jobbra: Stanley Herbert tervei. — Entwürfe für Fremdenverkehr-Plakate. Oben links: Entwürfe von P. Gábor, rechts: A. Solon, unten links: Prof. Scheurich, rechts: H. Stanley. — Designs for posters of the Tourist Office. Above to the left: Designs of P. Gábor, to the right: of A. Solon, below to the left: Prof. Scheurich, to the right: H. Stanley.

Idegenforgalmi plakáttervek. Fent balra és jobbra: Herbert Matter, lent balra és jobbra: A. M. Cassandre tervei. — Entwürfe für Fremdenverkehr-Plakate. Oben links und rechts: H. Matter, unten links und rechts: A. M. Cassandre. — Designs for posters of the Tourist Office. Above to the left and right: H. Matter, below left and right: A. M. Cassandre.

Idegenforgalmi plakáttervek. Fent balra: A. Solon, jobbra: Jupp Wiertz, lent balra: Studio, jobbra: Beckmann N. tervei. — Entwürfe für Fremdenverkehr-Plakate. Rechts: J. Wiertz, unten links: Studio, rechts: N. Beckmann. — Designs for posters of the Tourist Office. Above to the left: A. Solon, to the right: J. Wiertz, below to the left: Studio, to the right: N. Beckmann.

Idegenforgalmi prospektus. Mallász-Dallos terve. — Fremdenverkehrs-Prospekt. Entwurf von Mallász-Dallos. — Prospectus for Tourism. Design of Mallász-Dallos.

A Magyar Iparművészet melléklete. Rosner Károly: Idegenforgalom és idegenforgalmi propaganda c. cikkéhez.

Idegenforgalmi prospektus. Irsai István terve. — Fremdenverkehrs-Prospekt. Entwurf von St. Irsai. — Prospectus for Tourism. Design of St. Irsai.

A Magyar Iparművészet melléklete. Rosner Károly: Idegenforgalom és idegenforgalmi propaganda c. cikkéhez.

EGY MEGHALT MŰVÉSZET

Hogyan?

Ki meri állítani, hogy létezik meghalt művészet?

Ha ilyen értelemben nézzük a kérdést, akkor nyugodtan megállapíthatjuk, hogy meghalt művészet nem létezik. Mert az élet véges és elpusztul. A művészet végtelen és elpusztíthatatlan. Ezért lett a művészet a korok temetőjének örök időkre állított élő síremléke. Meghalt művészet tehát nincsen.

*

Nos, hát akkor mi legyen az a meghalt művészet?

A korszerűtlen művészet.

Ha egyes lezárt művészeti szakaszok belső életének fejlődését szemléljük, megállapíthatjuk, hogy azok koruk szellemtörténelmi irányvonalához igazodtak. Koruk szükséglete hívta életre és célszerűségének megfelelően szabta meg fejlődésük mikéntjét.

A történelmi életkorok mindig megtalálták a művészetben szellemiségük kifejező eszközeit. Az egyes stílusokon belül pedig szeretettel dédelgetett olyan művészeti ágakat, amelyek a kifejezés szempontjából különösen alkalmasak voltak. Ezekből lettek a korszerű művészetek, melyek rohamos fejlődésükkel más művészeti ágak fölé kerekedtek. Ugyanakkor elsatnyultak és elpusztultak azok a művészeti ágak, amelyek a kor igényeit kielégíteni nem tudták. Úgy mutatkoztak az élő művészetek mellett a meghalt művészetek, mint ahogy a Létezés nagy folyamatosságában az Életet és a Halált tökéletesen egyenlő erejű komponenseknek ismerjük

Tehát akkor mégis van halott művészet?

Igen. Csakhogy nem a Művészet örök életének síkján, hanem a történelmi korok váltakozó igényeihez való viszonylatban.

A korszellem változásával átalakul a művészet is. A művészet alakulásával pedig átformálódnak a művészet kifejező eszközei.

A művészetben tehát korunk eszméi is kifejezést nyernek. Vagy ha úgy tetszik: korunk eszméi a művészeten is keresztültörnek. Ami a művészet ezt a célt szolgálni nem tudja, az egyszerűen elpusztul. Így hal meg valamely művészet korszerűtlenségének okán.

A rézmetszés tehát nem korszerű művészet. Ezt azzal a tisztelettel állapítjuk meg, ami a metszés benső tartalmánál, ragyogó kultúrájánál és történelmi fémjelzésénél fogva minden vitán felül megilleti. A kérdésnek ez a része tehát már lezárt tétel és teljes egészében az esztétika időtlenségébe tartozik.

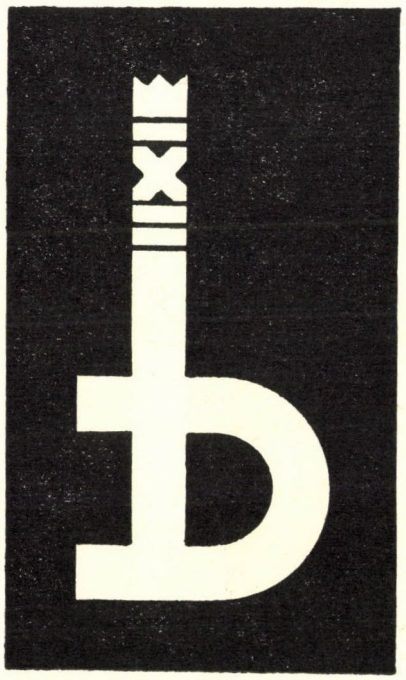
*

A ma emberének cselekedeteit a modern élet felfokozott üteme diktálja. A lázas munkamenet okát pontosan ismerjük: az idő, az anyag és az erő csúcsteljesítményig való kihasználásának gazdasági szükségessége. E hármas egységen áll a mai termelési rendszer, amelynek vaserejű törvénye alól még a művészeti munkásság tempója sem lehet kivétel, különösen pedig akkor nem, ha az alkalmazott, tehát iparművészeti tevékenység, ami ezer szálon tapad éltetőjéhez: az iparhoz. E jelenséget legszembetűnőbben a grafikus művészeteknél láthatjuk, ami karöltve dolgozik a nyomdaiparral. Mivel csaknem mindig a napi igények kielégítésére vállalkozik, azért kísérletezni, vagy túlzott műgonddal dolgoznia nem lehetséges. Ennek okán a kommerszgrafika kénytelen volt magát mindazon kötöttségektől megszabadítani, amelyek sürgős munkájában hátráltatták. Így el kellett vetnie az örökségképen rámaradt problémákat, melyek az előző korszakokat foglalkoztatták. Például a betűről, mint dekoratív elemről, nem hajlandó tudomást venni. Legalább is olyan értelemben nem, mint ahogy azt a gótika vagy a renaissance értelmezte. A mai grafika a betűt az egyszerűség, a formatisztaság, a könnyű olvashatóság és egyéb ilyen tisztára praktikus szempontból hajlandó csak értékelni.

Miután bennünket most csak a rézmetszés sorsa érdekel, azért az okozati összefüggés kiderítésére egy pillantást vetünk a rézmetszés műhelytitkaiba.

*

A műalkotások céljait szolgáló matériák között a rézlemez egyike azoknak, amelyik az anyag ősi konokságával különösen kiválik. Semmi sincsen benne az anyag önszándékú jóindulatából, amellyel mesterének akaratlanul is segítségére lehetne. Gondoljunk csak a szénnek, mint rajzeszköznek anyagbeli készségére, amellyel a tónusfokozatok

Szignet. K. Bartha Ferenc rajza.

Szignet. K. Bartha Ferenc rajza.

végtelen skáláját szolgáltatja. Vagy a festék megoszlóképességén alapuló tulajdonságára, amellyel nemcsak a szín-, hanem egyben a tónusértékek kimeríthetetlen forrását nyujtja (az alfreskó vagy a lazúr ragyogásától kezdve a gvason át egészen a fedőképességig). A grafitok, a pasztellek, a rőtlikréta és a tusféleségek, tehát valamennyi grafikai eszköz egymással vetekszenek, hogy minél engedelmesebben és könnyedebben simuljanak mesterük akaratához. Egyedül a rézlemez mutat határozott ellenállást minden könnyebb megmunkálási móddal szemben, legalább is olyan értelemben, hogy anyagában rejlő finomabb árnyalatokat csak hosszabb munka és sok idő árán lehet belőle kicsikarni. E munkánál valósággal birkózni kell a rézzel, hogy engedelmességre kényszerítsék. Szívós és csökönyös természete még a megmunkálás után is csak a kiverekedett eredményt adja vissza. Azt is csak azzal a fukarsággal, ami hajszálra pontos arányban áll a beléfektetett munkával. Semmit se rejteget, semmit se szépít, hanem kegyetlen realizmussal nyilatkozik mesterének minden egyes vonaláról. Anyagának szenvtelenségével minden hibát ridegen megrögzít és könyörtelenül tárja fel mesterének fogyatékosságát. Gőgös és konok természete mesterét arra kényszeríti, hogy a megmunkálásnál a legnagyobb respektussal közeledjék hozzá.

A rézlemez megmunkálásának eszköze a véső, technikája a metszés és eleme a vonal. A vonalat mindnyájan úgy ismerjük, hogy az a legkényesebb és legjobban ellenőrizhető esztétikai elem. Elmondhatjuk róla, hogy a művészeti elemek arisztokratája. Külön élete és rituáléja van, ami a többi elemektől (szín, tónus, valőr, arány, ritmus stb.) azért határolja el, mert míg a vonal önmagában is tökéletes kifejezőeszköz, addig a többi elemek csak a vonallal, vagy pedig egymással összeházasítva alkalmasak művészi kifejezésre. A vonal egyszerűen alapelem, ami nélkül művészi megnyilatkozás el sem képzelhető. Az ősművészeteknél szerepe még kizárólagos, de a fejlődés folyamán szívesen társul más művészeti elemekkel is, anélkül azonban, hogy vezető szerepét átengedné. A vonal a rajzban emelkedett tökéletességének legmagasabb fokára, mert a rajz minden más elemnek a hordozója. A rajz minden műalkotás belső gerendaszerkezete. Konstrukciós szerepe amennyire fontos, annyira hálátlan, mert miképen a merész toronymegoldások gyönyörködtető formái eltakarják a gerendaszerkezetet, ugyanúgy a rajz is láthatatlanul megbúvik a többi művészeti elem alatt. A rajz tehát akár láthatóan, akár láthatatlanul, de mindenütt jelen van. Ha látható formában mutatja magát, akkor mindig a vonalon keresztül nyilatkozik meg.

*

A vonal tehát éppen nélkülözhetetlensége miatt érte el kultúrájának azt a magas fokát, ami már valósággal kiemelte a többi elem társaságából és a kissé szétfolyó művészi értékelés birodalmából az esztétikai analízis csaknem tudományos szférájába emelte át. Gyökere az élettan alaptörvényeibe nyúlik, problémájának külön irodalma és esztétikájának általános érvénnyel lerögzített dogmái vannak.

A vonal tehát rettentő nagy úr. Most képzeljük el ezt a nagy urat a rézlemez gőgös anyagának a társaságában.

Kész művészeti veszedelem!

A rézmetsző a vonalat, mint formameghatározó elemet alkalmazza. A metszésre szánt formának — kivéve a síkornamenseket — mindig plasztikai jellege van, vagyis a síkban való megjelenése dacára is plasztikus hatást kell nyujtania. A metsző e hatást úgy éri el, hogy a metszendő formát vagy vonallal kíséri, vagy a forma ellen vezeti, vagy pedig a formát kísérő és a forma ellen haladó vonalak egymást metsző, esetleg keresztező hálózatával domborítja ki. A végtelen bőséggel alkalmazott vonal tehát a plasztikai kifejezésnek alárendeli magát, úgy hogy első pillanatra a metszet síkon megjelenített plasztikai feladatnak látszik. Csak alaposabb szemrevételezés után látjuk, hogy a vonal nem omlott el fenntartás nélkül a plasztika kifejezésében, hanem alárendelt szerepében is megtartotta mellérendelt jelentőségét, miután a metszésnek éppen az a csemegéje, hogy a vonalak özöne miként csendül össze a nagyobb egységek kiformálásánál. Miután plasztikai hatás kifejezéséről van szó, az egyes vonalak értéke is aszerint változik, ahogy ezt a célt szolgálni a legjobban tudja. A metszetet képező számtalan vonal mindegyikének tehát külön lokális értéke is van.

A rézmetszőnek azért nehéz feladatokat kell legyűrnie, hogy a merev rézen a vonal előkelő és választékos nyelvén kifejezhesse magát. Ha

mindehhez még hozzávesszük a metszéstechnikán túl álló magasabb művészi követelményeket (helyes stílusérzék, rajz- és komponáló készség, valamint megfelelő tónusértékelő képesség), akkor nyugodtan megállapíthatjuk, hogy művészi képességeit valósággal tudományos alapossággal kell alkalmaznia.

Ez a munkakör természetesen a legnagyobb műgondot, a művészi szabadossággal való teljes szakítást, zavartalan elmerülést és főleg időt, mégpedig rengeteg sok időt igényel.

Ugyanazon időegységben, amit a rézmetszés gondos kivitele igényel, más grafikai ágak sokszorosan többet termelnek. A rézmetszésre tehát nem jut idő, mert nem gazdaságos. Mert nem gazdaságos, azért nem korszerű, azért el kellett buknia.

Nyilvánvaló, hogy a rézmetszés ügye a sorstragédiák kategóriájába tartozik. A rajta kívül álló erők és az önmagában rejlő okok összecsapása következtében pusztult el.

De amiképen a sírásó esete azt bizonyítja, hogy a halálból is lehetséges megélni, ugyanúgy a saját halálából élt meg a rézmetszés is. Életképtelensége mentette meg az életnek.

Alaposabb szemrevételezés után a rengeteg grafika technikai eljárás között feltűnnek a rézmetszés jellegzetes vonalai. Az életben talán sehol másutt nem találkozunk vele, csak a bankjegyek hőseinek arcképén.

Az a különös tiszteletadás, hogy a nemzeti hősök arcmását rézlemezre metszik, nemcsak a hősöknek szól. Ugyancsak nem a rézmetszet szépségeit illeti az a kitüntetés, hogy a bankjegy legfontosabb részén szerepelhet. Dehogy is! Hanem ezt a grafikai eljárást a pénzhamisítók tiszteletére alkalmazzák.

Ha tehát az üzleti grafika a metszést életképtelensége miatt száműzte is, ugyanakkor a bankjegytechnika melengető szárnyai alá vette és megóvta a teljes elpusztulástól, mert céljai számára a metszés mindazon tulajdonságait kitűnően tudta felhasználni, melyek a köznapi életben fölöslegesek és hasznavehetetlenek, de a bankjegynél szükségesek, sőt nélkülözhetetlenek.

A rézmetszés így kikerült a köznapi élet céljait szolgáló üzleti grafika forgatagából és a bankjegynyomdák gondosan őrzött falai között éli csendes életét.

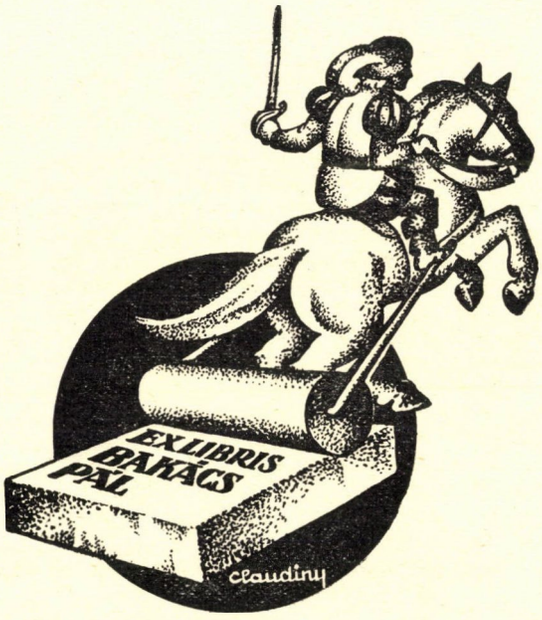
*

A mai magyar metszőgeneráció munkásságát szemlélve, igen érdekes megállapításra jutunk. Ugyanis az egész generáció — csupán egyetlen emberből áll.

Horváth Endre lapjait forgatva egészen tisztán érezzük, hogy munkássága a rézlemez kultúrájának öncélú művelése és önönmagáért való tökéletesedés jegyében halad. Ám könnyű annak haladni, akit a kor erőinek sodrása magával ragad, vagy aki céhének hagyományaira alapozva fejlesztheti tudását. Horváth Endrének nem adatott meg ez a szerencse. Korunk igényeinek lendítő ereje nem fokozza munkásságát, mert hiszen napjainknak egészen közömbös a rézmetszés ügye. Élő kortársak és közvetlen elődök sem nyujthatták neki a metszői tradíciók biztos fundamentumát, ahonnan minden fejlődés szükségképen elindul. Neki egymagára hagyva kellett kifürkésznie a leggőgösebb anyag rejtett titkait. Hogy ezekhez közelférkőzhessék, megtanulta a rég elporlott mesterek tudásának nyelvét. Munkába mélyedt éveket töltött el a nagy mesterek másolásában, hogy ezáltal is könnyebben fejezze ki saját művészi mondanivalóját.

Az elmélyülő búvárkodás és a magabízó kiröppenés széthajló irányait megfigyelhetjük Horváth Endre munkásságán. A régi mesterek tanulmányozásának ideje alatt a legkülönbözőbb és legfinomabb metszéstechnikai módozatokat sajátította el. De bármennyi tudáskincset is gyüjtött, annak súlya nem húzta le magával a régi mesterek helybenguggoló csodálatáig, hanem még kellő időben sikerült kimenekülnie a megholt mesterek marasztaló ölelése elől. Sajátos biztonsággal látta meg céljait és lépte le útjának kezdeti szakaszát, hogy mihamarabb beérkezzék művészetének szuverén birodalmába. Erős énsége által önmagát körülsáncolva és minden kívülről származó művészi ráhatás ellen megvédelmezve, immár elkövetkezett életének kiteljesedő szakasza.

Kompozíciói nem a lemez egész területén fekszenek, hanem jól összemarkolva és egységgé kikerekítve jelennek meg. Munkái ezáltal jellegzetes dekoratív zamatot és erőteljes ütőképességet nyernek. A megmetszett részek egészen tömör formanyelven, de mégis könnyed és meleg zengéssel szólnak. Amint a muzsikában a melódiák vonala egymásmellett, egymásután vagy egymást keresztezve, azonos vagy más ritmusban, különböző zenei színezetük ölelkezésében és széthajlásában, dinamikájuk finomságának vagy erejének végtelen modulációjában bontakozik ki a mű benső szépsége,

Ex Libris. Claudinyi László rajza.

úgy fonódnak szépívű vonalainak lágy vagy fanyar akkordjai tökéletes egységű összhanggá, hogy kompozícióinak finomsággal teljes erejét kifejezze.

Vésőjének nyomán feszültséggel teljes vonalak erednek, amelyek halkan lépnek a lemezre, hogy fokozatosan elérjék teljes testiségüket és utána finom zengéssel elpengjenek. Mindegyike tökéletesen mentes a mérnökies vonalértelmezés szárazságától és erőtlenségétől, mert minden vonala önmagában is különvaló életet él. Mindegyiknek saját értelme, önmagában is teljes kikerekítettsége, alá- vagy mellérendelt szerepének megfelelő értékelése és a másiktól élesen megkülönböztetett karaktere van.

Ha Horváth Endre egy-egy vonalegységnek ilyen fontos szerepet tulajdonít, akkor a magasabb grafikai elemek értékelésének valósággal finomíny mestere. Például tónuskezelése — ami a metszésnek egyik legkritikusabb feladata — még a legsötétebb foltoknál is elomlóan könnyed és seholsem fenyegeti a befulladás veszélye. Tónusai általában a legszélesebb skálán futnak, de azért mindegyike helyén marad, mert csak azon tónuselemeket juttatja szóhoz, amelyek metszetének tárgyát legjellegzetesebben kifejezi. Ebből következik, hogy metszetei sohasem egyértékűek, hanem mindig más és más tónusakkordok. A tónusértékelésnél nem egy általános tónuserőből indul meg, hanem rendeltetésükhöz szabja annak mértékét. Művei egymásmellé állítva a legkülönbözőbb tónuserőt mutatják, míg egymagukban szemlélve az alaptónuson belül a modulációk gazdag sokaságát tartalmazzák. Ezért metszetei nemcsak plasztikusak, hanem az egy festékkel nyomott eljárás dacára is színesek. Mesterien aknázza ki a papír fehérjének ragyogását, ami testtelenebb vonalainak festékén átvilágít. Ezt a könnyed, szinte éteri ragyogást azután fokozatosan vezeti a mély vonalak melegen zengő basszusán át a legmélyebb árnyalatok tömveteljes erejéig. Hogy színtelenségükben is színes metszetei ezenfelül még a plasztika erejét és ízes tömörségét nyujtják, az már a helyes tónushasználat erényéből származó értéktöbblet.

Komponáló készsége szinte architektonikusan biztos alapokon nyugszik, még akkor is, ha a leggyengédebb érzelmi megrezdülést akarja kifejezni. A lemez merevségéből önként folyik, hogy a rákerülő munkát már csak teljes kiérettségében lehetséges rajta kivitelezni. Míg a festő anyagának engedelmessége révén csaknem korlátlanul keresgélheti hangulatának legjobban megfelelő színtechnikai eszközeket, addig a metsző számára semmiféle anyagtechnikai könnyebbség nem áll rendelkezésre. Témáját majdnem prímán kell kifejeznie, mert a rézlapon már semmiféle változtatás nem lehetséges. Egy-két meggondolatlanul elröppentett vonalat tán még sikerül a helyes útra visszakalapálni, de már nagyobb tömegek tologatása vagy javítgatása már csak azért is kizárt dolog, mert a rézlemeznek nem megmunkált része a nyomásnál éppen olyan fontos tényező, mint a megvésett rész. A metsző tehát csakis azzal a biztonsággal állhat neki a rézlapnak, mint a szobrász a márványnak; elfaragnia vagy elrajzolnia nem szabad.

Horváth Endre a rézlemez láttán érzett minden tisztelete és anyagának megbecsülése ellenére sohasem habozik. Kompozíciói biztosan, kikerekítetten és befejezetten jelennek meg lemezein. Ha ezen kompozíciók ezenfelül már egyéni varázst is hordanak magukon, ez kétszeres erénynek számít, különösen ha meggondoljuk, hogy a rézlap egyike a legkonzervatívabb művészeti eszközöknek, aminek rituáléja az évszázados fejlődés folyamán csaknem a tökéletesbe merevedett. Kompozícióinak tárgya a lírai kecsességű lélekrezdülettől az emelkedett komolyságon át egészen a létproblémák komor feszegetéséig mélyül.

Horváth Endre tehát mindenféleképen kivágja a rezet.

*

A rézmetszés — korunk kitagadott gyermeke — az élet igényei számára megszűnt létezni. Pedig valamikor szorosan együtt élt, fejlődött és tündökölt korának életével. Századok ízlését formálta, generációk művészi szomját oltotta, a nyomtatás felfedezése előtt gondolatokat közvetített; mint reprodukáló műfaj, a nagy művészi alkotásokat közkinccsé tette és vallásos tárgykörével lelkeket emelt az ég felé. Legnagyobb mesterek benne mérték le elmulhatlan művészetüket és egyetlen meghitt barátja volt az eltűnt századok fiainak, kik benne és általa ízlelhették a művészet áldott gyönyörűségét. Napjainkban az üzleti grafika erőteljes konyhanyelve mellett és technikus kultúránk zajában elveszik csendes zengésű hangja. Ha a többi művészeti ágakkal szemben csatátvesztve visszavonult, ezt csak azért tette, hogy előkelő magányában élje finom és nemes életét. Hevenyészve bárdolt stílusaink marakodásában előkelő megtartóztatással húzódik vissza, hogy fiatal mesterük lemezein tolmácsolja különvaló és bensőséggel teljes, halálutáni és életfeletti életének minden szépségét.

DÉGHY-BRANCZEIZ JÁNOS

•KRÓNIKA•

BORNEMISZA GÉZA IPARÜGYI MINISZTER LÁTOGATÁSA. Félszázados multat ünnepelünk. Ünneplésünk igazi értékét az adja meg, az teszi Társulatunk nagy multjához méltóvá, hogy jubiláris évünk voltaképen nem hangulatos ünneplések díszes sorozata, hanem a legkeményebb munka ideje. Dolgozunk, minden eddiginél megfeszítettebb erővel.

Ötven év munkájának jubiláris ünnepe a munka.

Ennek az ünneplésnek adott újabb értéket: Bornemisza Géza iparügyi miniszter, amikor október hó 4-én Társulatunkat meglátogatta és a magyar iparművészet, népművészet és háziipar kérdéseiben vallott irányelveit lendületes beszédében kifejtette.

Bornemisza Géza miniszter, Petneházy Antal államtitkár és Tóbiás Kornél m. titkár kíséretében jelent meg Andrássy úti otthonunkban, ahol a kereskedelemügyi és iparügyi minisztériumok képviseletében: Kruchina Károly báró, Feyér Gyula miniszteri tanácsosok, Benkő Sándor háziipari főfelügyelő; az O. M. Iparművészeti Társulat elnöksége és választmánya nevében: Gulden Gyula dr., Györgyi Dénes, Helbing Ferenc, Hosszu István, Hültl Dezső dr., Koródy György, Lakatos Artur, Ligeti Miklós, Major István, Nádler Róbert, Ohmann Béla, Pacher Béla, ifj. Richter Aladár, Seenger Béla, Schóber József, Spolarich László, Szalay Gábor báró, Szalay Emil dr., Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, Szukováthy István, Urbányi Vilmos, Zadubánszky Irén és társulatunk számos tagja — fogadták.

Szablya János kormányfőtanácsos, ügyvezető alelnök üdvözölte a minisztert. Beszédében megemlékezett a Társulat nagy alapítójáról, Trefort Ágostonról, az elmult évtizedek küzdelmeiről és utalt azon lelkesedés erejére, — amellyel dolgozunk, hogy a magyar teremtő nemzeti munka előtt az egész világ levett kalappal álljon.

Bornemisza Géza miniszter válaszában ismertette a kormány gazdasági programmjának egyik legfontosabb pontját, — a kis egzisztenciákról való gondoskodás elvét.

— A nemzetet csak az tudja boldoggá tenni, aki munkával foglalkoztatja — mondotta a miniszter és a továbbiakban az iparművészet, kézműiparosság, a háziipar és népművészet fejlesztéséről adott átfogó erejű munkaprogrammot. A kormány célkitűzésének igen fontos feladatául jelölte meg a már-már veszendőbe menő népművészetünk értékeinek okszerű megmentését. A miniszter szavai szerint: Ezen feladatkörbe kapcsolódik bele különösen az Orsz. Magy. Iparművészeti Társulat munkássága és általában az iparművészeké, akiknek feladata, sőt kötelessége megmutatni azt az utat, amelyen ezeknek a népművészeti vidékeknek lakossága a — népművészeti motívumok eredetiségének megőrzése mellett — a változó szükséglethez alkalmazkodni tudjon és népművészeti becsel bíró termékeit piacképessé tegye.

Bejelentette a népművészeti munkák minőségi védelmének bevezetését és a háziipari munkabérek szociális szellemű szabályozását.

— Felhívom az Iparművészeti Társulatot és az iparművészeket, hogy a népművészet szeretetét fokozott mértékben ápolják — mondotta és beszéde végén elismeréssel adózott a Társulat munkájának, majd utalt a nemzeti tradíciók ápolásának elsőrendű fontosságára. — A tradíciók ápolása — a nemzet nagyságának egyik alapköve — fejezte be szavait.

Az egybegyűltek lelkesen megtapsolták Bornemisza Géza miniszter nemzeti kultúránk szempontjából gazdag programmbeszédét. Utána a miniszter a társulat vezetőségének kalauzolása mellett megtekintette a kiállítótermek mintagyüjteményét és a legteljesebb elismerését fejezte ki a kiállított iparművészeti, műipari, háziipari és népművészeti tárgyak kiválósága felett.

Társulatunknak ünnepe volt Bornemissza Géza iparügyi miniszter úr látogatása és tartalmas beszéde lelkes buzdítás a további építőmunka számára.

EGY MŰVÉSZIES BOLTRÓL. A főváros ízlésbeli fejlődésének egyik legmegbízhatóbb súlymérője az üzleti kirakatok és berendezések iparművészete. Döntő fontosságú itt az a körülmény, hogy amikor egy-egy új üzlet nyílik meg, abban a berendező iparosok mellett vagy felett a tervezést valóban belső építész irányítsa. Ezt a gazdaságilag is helyes elvet követte a nagykörútnak egyik most megnyilt fényes üzlete, az Erma kézimunkaház. Rákos Pál architektúrája mindenképen stílusos maradt a nagyvárosi utcaképhez és az üzleti jelleg kívánalmaihoz. A portál és a kirakat mindazt érvényre juttatja, ami a diszkrét reklámnak hatásteny ezője. Az üzlet belsejében pedig elsősorban a térkihasználás könnyed elegánciája lep meg. A fa, fém és üveg korszerűen hangolódik össze, úgy azonban, hogy a jó értelemben vett tárgyiasság mellett is minduntalan kifejezésre jut a magyaros díszítmény mellékzöngéje. Erre az üzleti portéka jellege és a korszellem egyaránt kötelezte a tervezőt. A szó igazi értelmében stílusos az a keret, melyet a jeles iparművész az áruk színes tömege köré szuggesztív módon alkotott.

HELYI HAGYOMÁNY ÉS ÉPÍTÉSZET. A mi túlzottan modern építészeink köréből gyakran halljuk azt a felfogást, hogy a városkép s a városépítési hagyományok tisztelete avult „archeológus" vélemény, mellyel a mai tárgyilagos építés nem igen törődhet. Ennek ellenére azt látjuk, hogy a nyugati világ haladott szellemű építészei is mennyire tiszteletben tartják a „genius loci"-t. Többször volt már alkalmunk rámutatni, hogy a nagy hollandi és sokak szerint legnagyobb modern építész, Dudok, hilversumi városi építkezésein a mai korszellemet

milyen zseniálisan leheli bele a régi népi hagyományból öröklött formákba. Most újabb érdekes bizonyságait látjuk ennek a törekvésnek külföldi építészeti folyóiratokban. Az algiri Beni-Messuban két fiatal francia építész árvaházat épített s ennek tágas udvarára oszlopos loggiával, toronnyal, virágos terrasszal és szökőkúttal teljesen mohamedán ízlést mutat — a legszigorúbban tárgyilagos építőelemekből. Még jellegzetesebb az új versaillesi bérházépítésnek egy megkapó épülettömbje, amelynek beton- és üvegszerkezeti formáit a tervező építészek bravuros könnyűséggel a versaillesi kastély térelrendezési elvei szerint osztották el. Díszudvar, hátratolt épülethomlokzat, jobb- és baloldali rizalitok, rácsos kapu valóban klasszikus mozdulattal rögzítik meg az egyébként teljesen modern épülettömegeket. A nép Versailles-je ez, olcsó kislakásokkal berendezve. De mindenki megérzi rajta a környezet levegőjét és ihletét. N.

ESZTERGÁLYOZOTT HOLMIK. Németországban tudvalevőleg újabban erős törekvés van a már jóideje elalélt kézműves-mesterségek felélesztésére. Ezek sorában nem felejtkeztek el a nagyon alánhanyatlott esztergályosipar feltámasztásáról sem. Új és új tervezésekkel igyekszenek kezükre járni az esztergapad mellett dolgozó faiparosoknak, hogy „korszerű“ holmikkal gazdagíthassák a háztartásokat. A feladat persze nem könnyű. Hiszen az esztergályozás főkép cikornyákkal, vésetekkel borítja el a tárgyakat, melyek a mai „tárgyiasság“ idején sehogysem népszerűek. Mégis készülnek már egyszerű, de tetszetős tárgyak a két centrifugális fúró segítségével. Ilyenek elsősorban a háztartásokban használt fatálak, dobozok, tartályok, gombostűskatulyák, illatszertartók stb. Megállapították, hogy vannak bizonyos ételek, például száraz tea, főtt tojás, hajában főtt burgonya stb., melyek a fadobozban jobban megőrzik ízüket, mint például kerámiai edényben. A só nem áll össze a fadobozban. Az illatos kenőcs, fűszerszám nem kap mellékszagot. Készülnek azután kenyér-, sütemény- és gyümölcstartó tálak is az esztergapadon. Édességek dobozai, símán s díszítéssel, azonkívül gyertyatartók, asztali lámpaállványok s más ilyen tömegcikkek is nagyon tetszetős kivitelben. Az idei nyáron Münchenben „Neue Sammlung“ néven kiállítás is volt, melynek keretében a bajor régi kézművesség efajta készítményei nagy tetszést arattak.

EZERKILENCSZÁZHARMINCHÉT, PÁRIS. Egész Franciaország közvéleménye erősen készülődik a két év mulva Párizsban tartandó nemzetközi kiállításra. A tíz évvel ezelőtt rendezett iparművészeti kiállítást arányaiban túlhaladó bemutatónak neve most már véglegesen meg van állapítva: „A művészet és a technika“ címét fogja viselni. Bár építészek és művészek általában félnek, hogy a kiállítás e két ellentétes pólust nehezen fogja áthidalni, a nagyipar és a hivatalos körök ragaszkodnak hozzá, hogy főleg az elektromosság minden eddiginél nagyobb teret kapjon és valamennyi vonatkozásban bemutassák. Így tehát a rádió, a film, a távfényképezés, televízió a legtágabb teret fogja kapni s mindent elkövetnek, hogy a francia nagy technikusok érdemei előtérbe jussanak. Ugyanakkor azonban a francia népművészet s az egyes vidékek sajátos etnográfiai és népélete is meg fog elevenedni a kiállításnak egy másik terrénumán. Ezzel régi mulasztását s a vidéknek szóló tartozást akarja a francia kormányzat leróni. Ennek keretében viszont ellensúlykép a francia kisipar és a kézművesség teljesítőképességét igyekszenek művészies csoportosításban bemutatni. A kiállítás előkészületeinek eddig legnevezetesebb epizódja a július elején tartott alapkőletételi ünnepség volt. A köztársaság elnöke ugyanis ekkor helyezte el a létesítendő két múzeum első kövét az Avenue Wilsonon. A kettős múzeum (Viard, Dastugue, Dondel és Aubert műve) két szárnyával és hatalmas peristíljeivel a modern klasszicizmus stílusában valóban előkelő hatású s ezt csak fokozza a közrezárt díszudvar kitűnően elrendezett szoboralléival. Ez a kétszárnyú múzeumpalota, melynek felépítését az állam és a főváros vállalta magára, lesz a kiállítás beszédes hirdetője évtizedek mulva is. Szemmelláthető, hogy a franciák „időálló“ és „időtlen“ építőformát kerestek e megoldáshoz. Hiszen körülbelül a kiállítás megnyitásával egyidejűleg lebontásra kerül az 1900-i rossz építőkorszak legszomorúbb kiállítási emléke, a Trocadéro. A sokat vitatott kérdést: „lebontani vagy átalakítani“, végkép eldöntötték. S a lebontandó monstrum helyett felöltöztetik, legalább is ideiglenesen, ellensúlyát, az Eiffel-tornyot. Egy 350 méter hosszú, 120 méter széles fémépület kerül köréje, mint a párizsiak mondják, „szoknyát“ kap a torony. Állítólag itt kerül bemutatásra a rádió minden csodája, valamint a modern hírszolgálat hatalmas technikája is. N. P.

AZ ANGOLOK LAKÁSÍZLÉSE. A német Inneudekorationban igen érdekes megfigyeléseket olvastunk arról, hogy miért idegenkednek úgy az angolok azoktól a berendező-munkáktól, melyeket a kontinensről jött iparművészek terveznek számukra. Ezek a művészek ugyanis vajmi ritkán tudnak beleilleszkedni az ott uralkodó gondolatvilágba. Fővonása ennek a mentalitásnak az öröklött formákhoz való ragaszkodás. Az a túlzott modernzimus, melyet a kontinentális berendezők szeretnek, az angolok számára szélsőségesen hat. Mindaz, amit ebből az angol home-okra akarnak erőltetni, az ő számukra ellenszenves, mert „ízléstelen“-nek tartják. Ez persze nem ama bútorok művészi formájára vonatkozik, csak társadalmilag érzik ízléstelennek. Az angol lakástervező művészek jól tudják ezt s azért csak megfontoltan haladnak. Az előőrsök megkockáztatnak egy-egy újítást, azután várnak. Várják, hogy a közönség megszokja azt. S csak egy bizonyos idő elteltével mennek tovább. Azzal persze ideát, a csatornán innen is tisztában kell lennünk, hogy az nem a tervezők fogyatékosabb szelleme miatt van így. Ott is akadna elég lakásberendező aki minden szélső modernséget meg tudna csinálni. De nem teszi, mert megbízói ezt nem óhajtják. N.

MÁRKÁZOTT KÁRPITOSMUNKÁK. A német iparban igen szigorú rendeletekkel szabályozták a kárpitosmunkákat. Az új rendeletek értelmében minden párnázott bútoron a legprecizebben

fel kell tüntetni, hogy annak megtöltéséhez milyen nyersanyagokat használt fel a készítő iparos. Nemcsak azt kell feltüntetni tehát, hogy a benne levő (vagy a matrácban levő) töltelék afrik-e vagy tengerifű, avagy kapok-e stb., hanem még a különböző anyagok vegyítési arányát is. A lószőr elnevezés csak így általánosságban alkalmazva szintén tilos. Meg kell nevezni, hogy a felhasznált szőr a lónak sörény-, fark- vagy egyéb szőrzetéből való-e, továbbá milyen más állati szőrrel s milyen arányban van keverve. Természetesen annak is ki kell tűnnie a márkázásból, hogy a töltelék új-e vagy használt s mindezt feltűnően és olvashatóan minden egyes eladásra kerülő darabon kis cédulán kell közölni.

PARASZTSZOBA. Egy stuttgarti építész megbízást kapott egy ottani bortermelőtől, hogy csináljon neki egy kis családi házat. Az építész a jómódú megrendelőnek a szokott „szép" szobákon kívül berendezett egy úgynevezett parasztszobát. Ritka kedélyes szoba ez, mert amellett, hogy egészen meleg, falusias jellege van, hiányzik belőle a sok cifraság édeskés bája. A szobában jóformán alig van más, mint egy jókora kedélyes sarok, nehéz asztallal, sarokpaddal, székekkel és ernyős lámpával. De az asztal szinte ácsmunka erejével hat. Gyalult lapja fehér és tiszta, nem tesznek rá abroszt. A sarokpad is dísztelen, kemény, de szabadon elhelyezett párnával van fedve és igen jó ülés esik benne. Sarkán nem él van, hanem egy keskeny támaszkodó, melyhez jól hozzásímul a hát. A falak is ugyanazon puhafával bevonva, mint amelyből a bútor készült, de a mennyezet alacsony és így végesvégig a természetes, kicsit pácolt fának meleg, zárt légköre teszi otthonossá a szobát. Fokozza a paraszti egyszerűséget, hogy az asztalt nem terítik le étkezéskor sem. Ónedény, ónkorsó, parasztos borospoharak és jó fekete kenyér teszik ízessé az ott való étkezést.

AZ ÚJ ALGIR. Akik az északi Afrikában a keleti élet maradványaiban akarnak gyönyörködni, meglepődve látják, hogy milyen rohamosan fejlődik Algir. Valósággal új várossá alakult át a gyarmatország fővárosa. Húsz év alatt százezerről negyedfélszázezerre növekedett lakossága részére csak az utolsó két év alatt mintegy ezer új házat építettek. Ezek közt 200 acélvázas ház. Amellett pedig a régi városrészek képe is lassan teljesen új jelleget ölt. A következő év elején az algiri építészek nagyarányú kiállításon fogják bemutatni az utolsó két évtized munkásságát.

KÉPEK A HÁZFALON. A jeles német művészeti folyóiratnak, a Christliche Kunst-nak szeptemberi füzetében igen érdekes cikkben és képekben ismerkedünk meg a német profán épületek homlokzatára festett szentképek történetével. Megtudjuk belőle hogy azoknak a kedves, sokszor derűs és mindig megkapó tarka házaknak milyen gazdag multjuk van Dél-Németországban. Tulajdonkép városi művészet volt ez, mely az ellenreformáció korában született és erősen barokk jellegű volt, mint az egész akkori architektúra. Gyönyörű freskóképeit azonban a tizennyolcadik században a stukkódíszítés háttérbe szorította. Ettől kezdve a városi polgárság inkább Mária- és szentszobrokat illesztett a házak ormaira. Talán csak egyetlen város maradt hű a színes falképekhez mindvégig — ez Augsburg városa volt. Mit tehettek ezután a falfestő-mesterek? Falura vonultak s ott kezdték feldíszíteni tarka színeikkel s vallásos jelenetekkel a jómódúak házait. Azóta a németeknél valóságos népművészetté lett a falnak szentképekkel való ékítése. Néphagyományok, a védőszentnek tisztelete és jóízű feliratok — ezek szolgáltatják a falfestmények témakörét. Hanyatlást csak a mult századi romantika időszaka hozott, mert ekkor a festők elnyomták az épületek szerkezeti elemeit s szerény beilleszkedés helyett cikornyázó túltengés vált általánossá. Újabban is igen sok délnémet profánházon foglalkoztatják a szentképek festőit. Máriának és a szenteknek életéből vett legendák a népmesék könnyedségével jelennek meg főleg a falusi egyszerű házakon és kedves, etnikai szépséget adnak azoknak. Jó példával főleg a hatóságok járnak elől: községházak, postamester-házak, iskolák öltenek fel ilyen tarka díszeket s gyakran igen ügyes díszítőfestők alkotásai teszik elevenné e házakat. N.

PRIMITÍV ÉS ULTRAMODERN. Le Corbusier, a híres építész, mint csak kevesen tudják, festő is. Ritkán fest, de mindig egészen különös, meglepő formákat szólaltat meg. Mostanában a szobák díszítésének különleges módját választja. Egy egészen archaikus festményt vagy szobrot rekonstruál. Így például nemrégiben egy saját maga építette üvegpalotában újjáteremtette a Kr. előtti 6-ik századból való Moschophorust; ezt a görög torsot színesen megfestette s egy talapzatra állította. Mögéje délamerikai Kolumbus előtti kerámiai lapokat illesztett a falba s a fal egyik síkjába Léger Ferdinand francia festőnek egy Aubusson szövött kárpitját iktatta. Más helyen a maga falfestménye elé afrikai négerszobrot, ős-amerikai bronzmaszkot és egy — nagy darab tojásdadalakú gránitkövet helyezett. Le Corbusier szerint nincs stílusegység. A művészetnek csak akciót, erőt, energiát szabad s kell kifejeznie. Bármely korszakban ezt cselekedte az igazi művészet. Ezért termékei a legkülönbözőbb korszakokból vannak összeválogatva.

A TEMETŐ KERÍTÉSE. Németországban, főleg egyházművészeti körökben mostanában mozgalom indult meg, hogy a régi, kőből faragott temetőkerítéseket igyekezzenek restaurálás útján fenntartani. Ezeket az omladozó régi kőkerítéseket tudniillik mindenfelé tégla- vagy vaskerítésekkel igyekeztek pótolni az utolsó évtizedekben. Arra is hivatkoztak, hogy a színes téglakerítés szebb hatású, mint a többnyire szürke színű kőkerítés. De ezzel az újatakarással sok régi báj megy veszendőbe a faluvégi temetőkből, melyeknek kerítései ama vidék köveinek sajátos jellegével egy bizonyos népies építkezés maradványait is megőrizték. A kőkerítések lerombolásával persze igen gyakran az azokat díszítő régi feszületek és szentszobrok is veszendőbe mennek. Egészen helyes tehát, ha a műemlékvédelmet ezekre a régi, szerény építőemlékekre is kiterjesztik.

KÉPEK A VASUTI KOCSIKBAN. Az esseni vasútigazgatóság nemrégiben érdekes kísérletet kezdeményezett. Egy kirándulóvonat vasúti kocsijaiban hordozható hangosan beszélő készülékeket helyezett el. Ugyanakkor pedig a vasúti kocsikat művészi díszítéssel is ékesítette. A kocsikban ugyanis — főleg a mennyezeten — érdekes városképeket helyeztek el, továbbá plakátokat, festői tájakat ábrázoló grafikát stb. Ez az érdekes újítás nagy visszhangot keltett. Minden oldalról megnyilvánult az az óhajtás, hogy a vasúti vagónokat a szokásos fényképeken kívül művészi értékű grafikai termékekkel is szépítsék. Természetesen senki sem gondol oda nem való festményekre, hanem elsősorban művészies litográfiákra, metszetekre, rézkarcokra és plakátokra. Az esseni példa az irányt is mutatja, melyből ezek témáját választani kell. Városok, telepek, épületek, természeti szépségek, nem pedig egyszerű reklámfotografiák volnának ezeknek méltó tárgyai. Minálunk természetesen tág tere volna a művészies népviseleteknek s magyaros ünnepségeknek is. Az olcsó giccsektől azonban lehetőleg távol kellene tartani ezt a vasúti művészetet, melynek éppen olyan jó hatása lehetne az ízlésnevelésre, mint a művészek nagyon szükséges foglalkoztatására.

FÉMCSŐ ÉS NÁDFONÁS. Az új bútorművesség minden törekvésével azon van, hogy a lakásberendezés tárgyai minél könnyebbek, elmozdíthatók és tisztogathatók legyenek. Ebből a törekvésből született meg az az ágy is, melyet egy olasz iparművészeti folyóiratban láttunk. Az ágy kerete fémcsőből készült, egész váza is az, de az ágy két végénél nádfonatot alkalmaz a tervező. Ez nemcsak fokozza a könnyed és levegős külsőt, de egyúttal valami melegebb hatást is ad a fémcsőokozta ridegségnek. N.

CÉLSZERŰSÉG A BERENDEZÉSBEN. Liane Zinblaer bécsi lakásberendező-művésznő érdekes cikket írt nemrég egy német művészeti folyóiratba. Ha a cikkben kifejtett gondolatok és tanácsok nem mindenben egészen új keletűek is, azért leközlünk belőlük egynéhányat, mert sok bennük a megszívlelendő követésre méltó. Azt fejtegeti benne, hogy lakószobáinkban még mindig túlontúl sokszor vezeti a berendező kezét az a meggondolás, hogy a bútor „így hat jól", ahelyett, hogy arra törekednénk, ami célszerű. Öröklött, vagy kritika nélkül átvett szempontoknak hódolunk. Ezért kerül majdnem mindig a szoba közepére az ebédlő-asztal a hat székkel, elzárva a közlekedés útját. Miért nem tesszük inkább a sarokba? S minek egyáltalában a nagy ebédlőasztal? A heverő felállításánál sem ügyelünk eléggé a célszerűségre. Elébe rakunk egy nagy kerek asztalt, pedig az ágyazásnál azt mindig el kell húzni. S vigyázunk-e arra, hogy a heverőn fekvő ember ne nézzen szembe a napfénnyel? Arra sem vetünk ügyet, vajjon a rajta fekvő ember, mikor olvasni akar, kap-e elég világosságot, vagy mindig oda kell-e vinni feje mellé egy lámpát? Sokat panaszkodunk arról is, hogy új házak lakásaiban kevés a fal, mert ajtónyílások veszik azt el a bútortól. Ügyelni kell arra is, hogy az íróasztal valóban mindig baloldalról kapja a világosságot és hogy az iratszekrény csakugyan mindig kéznél legyen. Gyakran egy magányos sarokba egy öblös karosszéket helyeznek el, mert ez így jól hat. De nem gondolunk arra, hogy oda asztalka és világítótest is kell, amely nélkül semmire sem használható az a fotőj. Szekrényekből is inkább több aprót helyezzünk el, mint egy-két nagyot. Körülbelül minden családtagra számítsunk egyet. S mindenben, még a szobák feladatának kijelölésében is csak a célszerűség irányítson. Dr. N. P.

BESZÉDES SZÁMOK. Hogy milyen arányokban dolgozik társulatunk vezetősége hazai s külföldi programmjának megvalósítása érdekében, arra nézve hadd álljon itt néhány adat, melynek nagyrészét a társulat elnökségének féléves jelentéséből vettük ki.

1. Az idei évben eddig tíz kiállítást rendezett a társulat, köztük olyanokat, mint a bécsi népművészeti és a brüsszeli világkiállítás magyar pavillonja. 2. A milanói nemzetközi vásáron körülbelül 20.000 pengő értékű magyar hímzett munkát adtak el. A vásárt XIII. Alfonz volt spanyol király és dr. Fabinyi Tihamér miniszter is meglátogatta. 3. A londoni Ideal Home kiállításon is szerepeltünk s ott a társulatnak 24 m² hely jutott. 4. A mostani év első felében közel egy millió nyolcszázezer pengő értékben exportáltak háziiparosaink az öt világrészbe árukat. 5. Exportunknak több mint a felét Anglia veszi át. Az idei év első hat hónapjában oda tizenkétszer annyi árut szállítottak háziipari termékeinkből, mint tavaly egész év alatt. 6. A társulat új háziipari s iparművészeti exportkatalógusa háromnyelvű szöveggel 10.000 példányban repült szét a világ minden részébe. 7. Kísérletképen 1000 kg japán selymet hoztak be s annak megfelelően 50% magyar selymet is át kellett venniök az engedélyeseknek. Így az olcsó japán selyem fogyasztása javára vált a magyar selyemtermelésnek is.

„BLANCKERTZ RUDOLF porosz udvari tanácsos Berlinben 74 éves korában elhúnyt. Kora ifjúsága óta kutatója és gyüjtője volt az írásemlékeknek és a különféle íróeszközöknek. Mint az első német acél-tollgyár tulajdonosa, e kutatásokban szerzett tapasztalatokat és tanulságokat olyan tolltípusok szerkesztésére és gyártására használta fel, amelyek mind a folyóírás, mind pedig a művészi írás terén teljesen új korszakokat teremtettek. Ilyenek elsősorban az egész világon elterjedt Redistollak és a különböző vágott hegyű tollak (ATO, TO, TOH, LY stb.). Külön grafikai könyvkiadó vállalatot létesített és folyóiratot („Die zeitgemässe Schrift,„) alapított a korszerű betűművészet népszerűsítésére. A világ minden részéből összel gyüjtött írásokból és íróeszközökből múzeumot (Schrift-Museum, Berlin No 43. Georgenkirchstr. 44.) állított fel, melynek jelentőséget az igazolja, hogy a leghíresebb múzeumok (a müncheni Deutsches Museum, a leipzigi nyomdász-múzeum stb.) betűművészeti és írástörténeti szakosztályainak e múzeum letétképen kikölcsönzött darabjai a legszebb részei. Áldozatkészsége páratlan volt.

Foto: Seidner

Részletek az Egészségügyi Kiállításról. Fent: A tudományos kiállítás előcsarnoka. Tervezték Kunszt János és Ifj. Szabó István. Lent: Az egészségvédelem terme. Tervezték a Turul Szövetség művész tagjai. — Details aus der Ausstellung für Hygiene. Oben: Vorhalle der wissenschaftlichen Ausstellung. Entworfen von J. Kunszt und St. Szabó jun. Unten: Ausstellungssaal für Gesundheitsschutz. Entworfen von den Künstlermitgliedern der Genossenschaft „Turul". — Details from the Hygienic Exhibition. Above: Hall of the scientific exhibition. Design by J. Kunszt and St. Szabó jun. Below: Exhibition room: Protection of Health. Designed by the artist members of the Association „Turul".

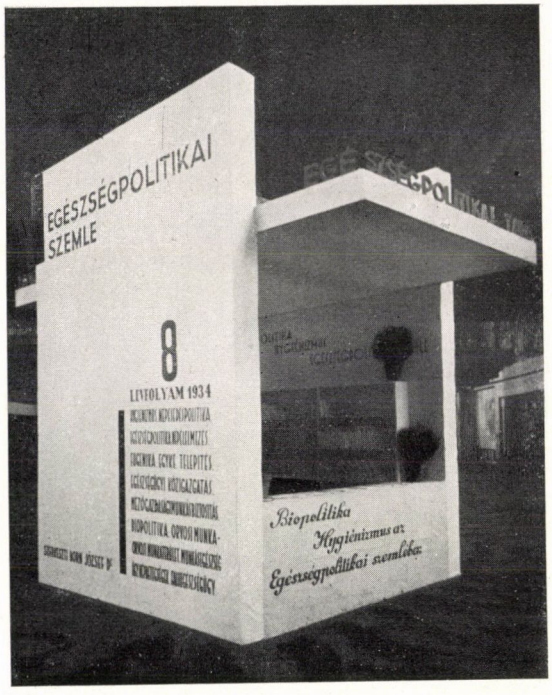
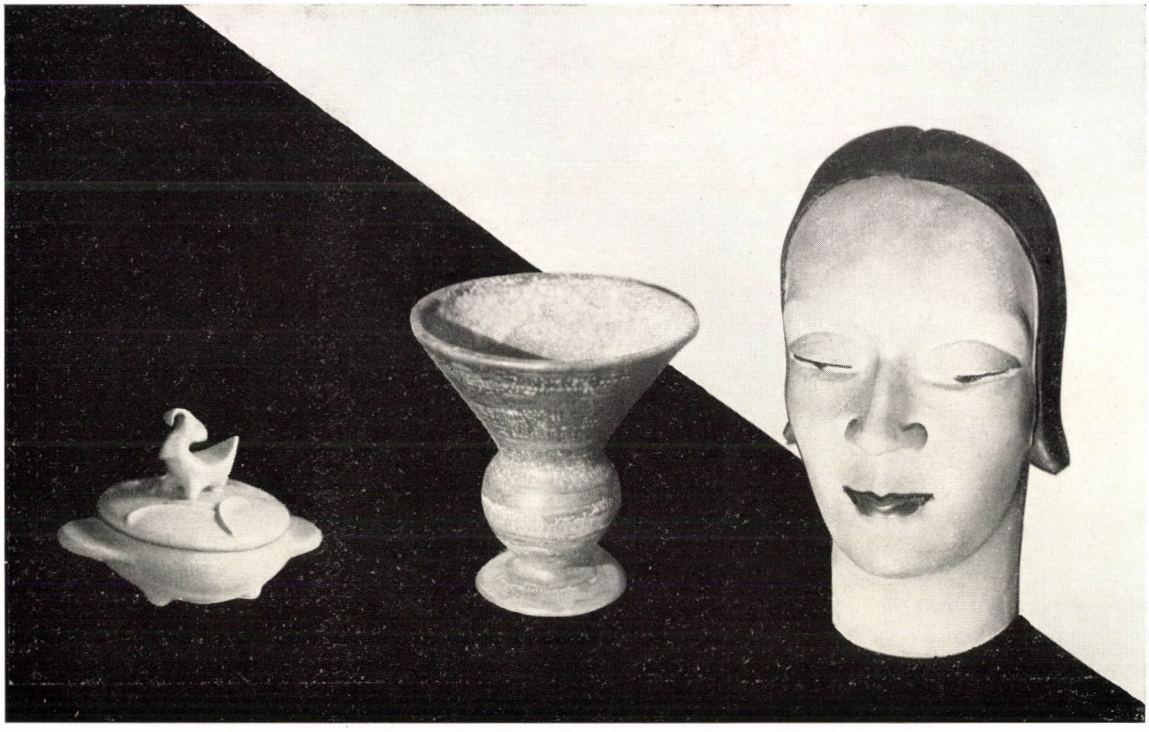

Foto: Seidner

Pavillonok az Egészségügyi Kiállításon. Fent balra: Füszler Ferenc, jobbra: Nándor Kató tervei. Lent balra és jobbra: Kunszt János és Ifj. Szabó István tervei. — Pavillone auf der Ausstellung für Hygiene. Oben links: Entwürfe von F. Füszler, rechts von K. Nándor. Unten links und rechts: Entwürfe von J. Kunszt und St. Szabó jun. — Pavilions on the Hygienic Exhibition. Above to the left: Designs of Fr. Füszler, to the right: of C. Nándor. Below left and right: Designs of J. Kunszt and St. Szabó jun.

Felső kép: Foto: Seidner

Fent: Pavillon az Egészségügyi Kiállításról. Ifj. Richter Aladár terve. Lent: Gorka Géza kerámiái — Oben: Pavillon aus der Ausstellung für Hygiene. Entwurf von A. Richter jun. Unten: Keramiken von G. Gorka. — Above: Pavilion on the Hygienic Exhibition. Designed by A. Richter jun. Below: Ceramics by G. Gorka.

Fent balra és jobbra és lent: Gorka Géza kerámiái. — Oben links und rechts und unten: Keramiken von G. Gorka. — Above left and right and below: Ceramics of G. Gorka.

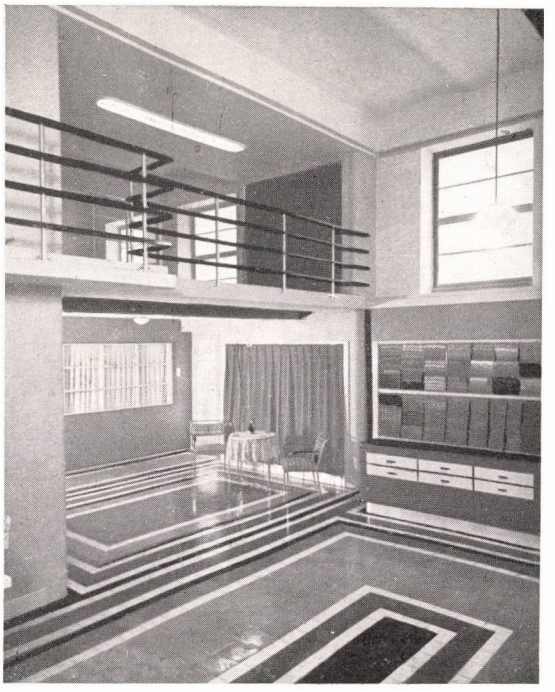

Foto: Seidneer

Fent és lent: Az Erma Kézimunkaüzlet új helyisége. Tervezte Rákos Pál. — Oben links und rechts und unten: Neue Räume des Handarbeitsgeschäftes Erma. Entwurf von P. Rákos. — Above to the left and to the right and below: New rooms of the needle-work shop Erma. Design by P. Rákos.

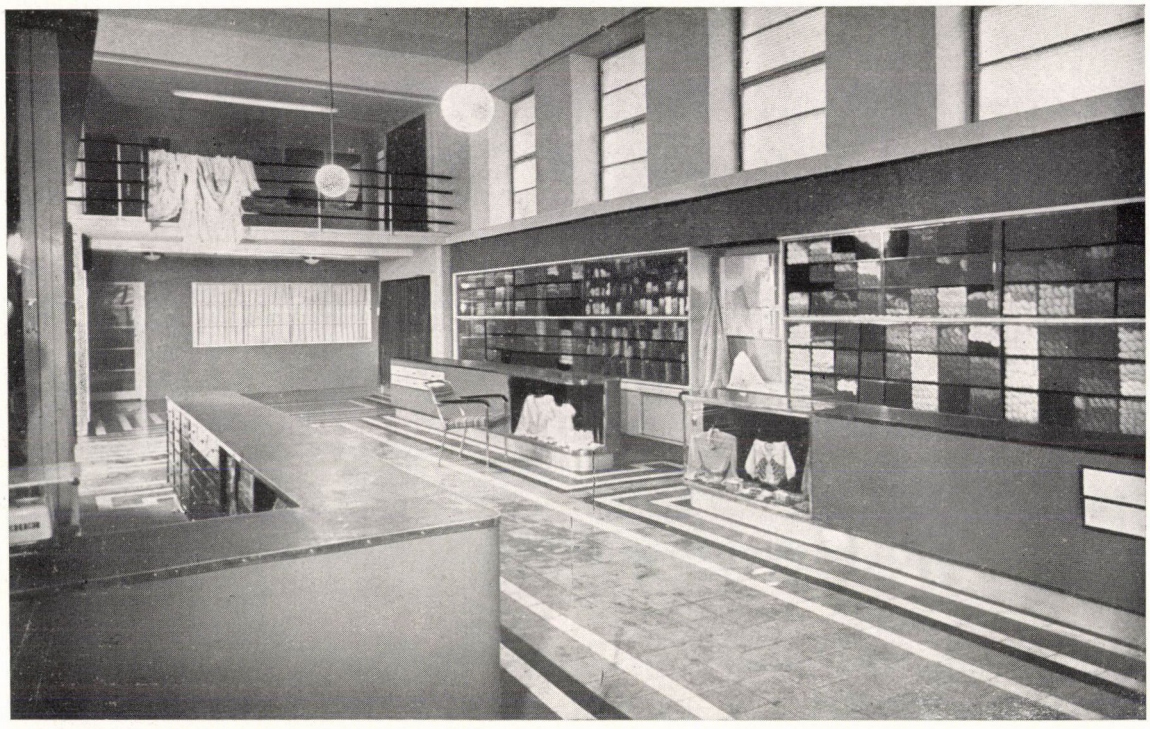
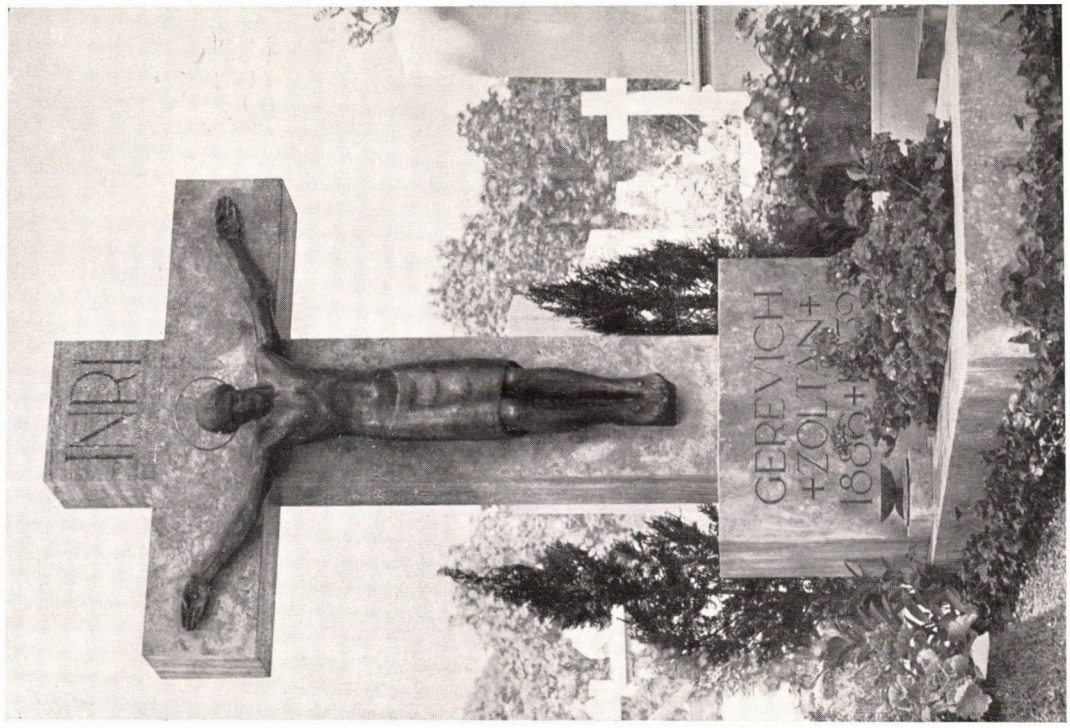

Foto: Seidner

Fent és lent: Az Erma Kézimunkaüzlet új helyisége. Tervezte Rákos Pál. — Oben und unten: Neue Räume des Handarbeitsgeschäftes Erma. Entwurf von P. Rákos. — Above and below: New rooms of the needle-work shop Erma. Designs by P. Rákos.

Síremlékek. Fent: Ohmann Béla terve. Lent: Münnich Aladár és Ohmann Béla terve. Kivitelezte Seenger Béla Márványipari Rt. — Grabdenkmäler. Oben: Entwurf von B. Ohmann. Unten: Entwurf von A. Münnich und B. Ohmann. Ausgeführt von der Marmor-Industrie AG. B. Seenger. — Tomb stones. Above: Design of B. Ohmann Below: Design of A. Münnich and B. Ohmann. Executed by the Marble Industry B. Seenger Co. Ltd.

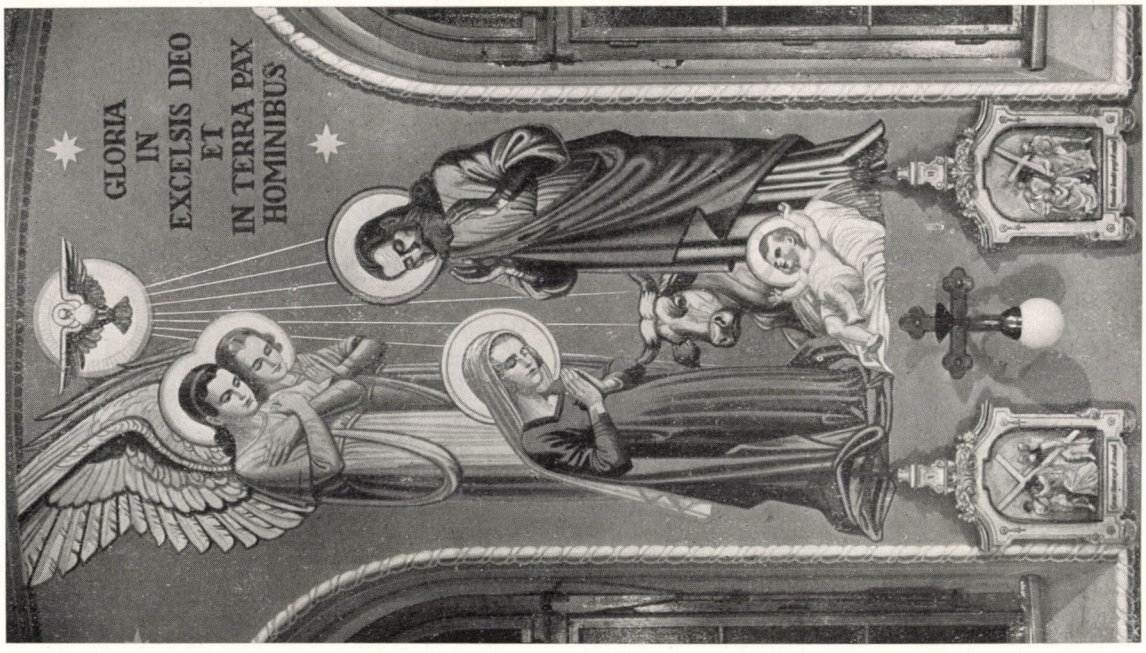

Foto: Magyar Film Iroda

Leszkovszky György freskói a „Kövi Mária"-kápolnában. Fent: Az angyali üdvözlet. Lent: Jézus születése. — Fresken von G. Leszkovszky in der Kapelle „Maria am Stein." Oben: Englischer Gruss. Unten: Geburt Christi. — Frescoes of G. Leszkovszky in the Chapel to „Mary on the Stone." Above: Angelic Ave Maria. Below: Birth of Jesus Christ.

A magyarországi íráspedagógiai reform megindítására vándorkiállítási anyagát saját költségén beosájtotta rendelkezésre, sőt az 1930-ban az O. M. I. T. és a VKM. hivatalos közlönye: a Néptanítók Lapja által közösen rendezett nemzetközi kiállítás anyagának egy részét egy létesítendő magyar írásmúzeum alapítására ajándékozta. Ezt az írásgyüjteményt a Berzsenyi Dániel reálgimnáziumban (V. Markó-utca 29.) Luttor Ignác gimnáziumi igazgató gondozza és gyarapítja. Íráspedagógiai továbbképző tanfolyamain mutatja be hallgatóinak."

HÍREK MINDENFELŐL. Párizsban a Mainos Leffitteban mint minden évben, ezidén is rendeztek kertészeti kiállítást. Ezúttal a neves kertépítők azt a feladatot kapták, hogy III. Napoleon és a francia biedermeier kispolgárai kertjeit rekonstruálják. Igen mulatságos kertparódiák is voltak ezek közt. Szegeden állandó kiállítási csarnok felállítását tervezik, melyben ipari, mezőgazdasági és egyéb kiállításokat akarnak rendezni. Münchenben kiállítást rendeztek „Német asszony — Német könyv" címen a bajorországi grafikus művésznők. A művészi írástól a könyvkötésig minden műfaj versenyre kelt, mely könyvet díszít. A jelenkori alkotásokhoz szép régi emlékek csatlakoztak, köztük a híres Roswitha apáca első kéziratos könyve s egész sereg királynőknek szánt imádságos könyv. Zürichben az országos múzeumot az iparművészeti iskola kitelepítése által megnagyobbították s átszervezték. A cölöpépítés és népvándorlás korából való emlékek új, nagyszabású elhelyezéshez jutottak, szintúgy a középkori egyházművészet is. Lipcsében az idei őszi vásáron azt az újítást vezették be, hogy a legszerényebb kisiparos is kiállíthatta az ő áruit, személyes részvétele nélkül, a kisipari csoport-fülkék valamelyikében. Grenobleban igen érdekes egyházművészeti kiállítás volt a nyáron. A legmodernebb festmények és szobrok régi egyházi iparművészet keretében megkapóan érdekes összhanggal érvényesültek benne. Egy sereg fiatal építész vidéki templomokat mutatott be Perret Ágost modern formanyelve szerint. Helsinkiben egy gazdag vidéki nagykereskedő bőkezűségéből művészház épült. Ebben festők, szobrászok és zenészek kapnak csendes, szép helyen lakást, gyönyörű műtermekkel száz—kétszáz pengős évi bérekért. Vannak még mecénások — a négymillió lakóssal bíró Finnországban.

• SZAKIRODALOM •

HERMANN ULLSTEIN: WIRB UND WERDE. (Ein Reklame-Lehrbuch. A. Francke A. G. Verlag. Bern. Ára 10 Sv fr.) Igen sok teoretikus reklámkönyv jelent meg az utóbbi években, főleg Németországban, hol mindenhez rendszereket alkottak és e rendszerek elméletéről köteteket írtak. A reklám gyakorlati kézikönyvét írta meg most Hermann Ullstein, a világhírű berlini Ulistein-ház egyik volt vezetője és irányítója. A kötet Svájcban jelent meg, 50 fekete és színes illusztrációval és könnyed, világos stílusban vezet végig bennünket a reklámlehetőségek igen változatos során. Bemutat eredményeket, költségvetéseket, rajzos és fotós reklámokat, hirdetéseket, prospektusokat, plakátokat, kirakatokat, de foglalkozik a könyvben a reklám kevésbbé favorizált lehetőségeivel is: um. kifüggesztett reklámtáblákkal, oktató előadásokkal, kiállításokkal, irodalmi mezbe öltöztetett reklámokkal is. Igen helyesen mutat rá a kötetben Ullstein a kultúrális és közgazdasági kapcsolatokra, valamint a kereskedő és reklámgrafikus helyes együttműködésének módozataira és az ezáltal elérhető jelentős eredményekre is. Ullstein megállapításai e téren pedig teljesen elfogadhatók. Az Ullstein-ház volt az, mely mindenkor példaadóan mutatta be, hogyan érhet el helyes kereskedelmi organizáció jól irányított reklámmal, megfelelő munkatársakkal világsikereket. RK

A TÉR ÉS FORMA OKTÓBERI SZÁMA ipari épületeket mutat be. Így a székesfővárosi új közvágóhidat, a budapesti elektromos művek két alállomását, egynéhány tejüzemépületet, egy raktárházat, egy repülőgéphangárt és a Shell munkásöltöző és pihenőépületét. Különösen kiemeljük ezen az anyagokon kívül a 8 oldalnyi belső berendezési részt, amelyben egy új bútortervező, Nándor Kató mutatkozik be. 25 kép ábrázolja ezeket a finomvonalú bútorkompozíciókat, amelyek alapján azt reméljük és kívánjuk a tervező művésznőnek, hogy még sok lakást legyen alkalma ilyen korszerűen és sikerülten berendezni. A nagyközönséget bizonyára közelről fogja érdekelni ez az anyag. Itt említjük meg, hogy a belső berendezési rész „A bútor" című folyóiratban is megjelent, amely kizárólag a bútorkérdésnek van szentelve.

• PÁLYÁZATOK •

JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSUNK PLAKÁTPÁLYÁZATÁNAK EREDMÉNYE. Folyó hó 24-én tartotta meg a bírálóbizottság Helbing Ferenc m. kir. kormányfőtanácsos, az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola igazgatójának elnökletével a társulat által a jubiláris kiállítás céljaira kiírt plakátpályázat bírálatát.

Sajnos, a beérkezett plakátok nem sok invencióról tettek tanuságot, azonban a bírálóbizottság a beküldött tervek között mégis talált egyet, amelyet eredetiségénél fogva az első díjra érdemesnek talált. Az első díjat a bírálóbizottság egyhangúlag Tancsik Mihály „Babér" jeligéjű plakáttervének ítélte oda. A második díjat a bírálóbizottság nem adta ki, mert a beküldött tervek között nem talált olyant, amelyik azt megérdemelte volna.

A bírálóbizottság azon nézetének adott kifejezést, hogy a fiatal magyar iparművész gárda a pályázatokon nem használja fel erejét és tudását kellő mértékben. A társulat nagy anyagi áldozatokkal kiírt pályázatainál nemcsak a pályázat eredménye fontos, hanem az is, hogy a társulat megismerje a feltörő tehetségeket s ezáltal módot adjon nekik, hogy a jövőben a társulaton keresztül mindjobban érvényesülhessenek.

A MAGYAR DIVATCSARNOK TERVPÁLYÁZATÁNAK EREDMÉNYE. Folyó hó 17-én döntött a zsűri — amelynek elnöke dr. báró Kruchina Károly miniszteri tanácsos volt — a Magyar Divatcsarnok által kiírt ajándéktárgy tervpályázat eredményéről.

Sajnos az eredmény nem felelt meg a várakozásnak s a bíráló bizottság a pályázatot meddőnek volt kénytelen nyilvánítani, okul adván, hogy a pályázók nem fogták fel helyesen a kiírás lényegét. A Magyar Divatcsarnok vezetősége azonban nem kívánta, hogy az a sok munka és fáradság, amelyet a pályázók pályamunkáikra fordítottak, hiábavaló legyen s bár a pályadíjakat nem adta ki és nem is vásárolt terveket, a pályadíjak összegét — 1650 pengőt — 50 pengős részletekben jutalomként osztotta ki a viszonylagosan legjobb pályatervek között. Ezenkívül elhatározta, hogy a pályázatot — most azonban hosszabb határidővel — újra kiírja abban a reményben, hogy ez a második pályázat sokkal eredményesebb lesz.

A Magyar Divatcsarnok vezetőségének azon elhatározása, hogy a kommerciális úton tömegesen előállítható ajándéktárgyakat iparművészek útján kívánja beszerezni — rendkívül örvendetes és példája követésre méltó. Ha más cégek is ezt az utat fogják követni, úgy remélhető, hogy az iparművészeti életben hamarosan nagy erővel fog az ezirányú termelés megindulni s az eddigi bazár-áruk külseje is örvendetesen meg fog változni.

A harminchárom jutalmazott pályázó névsora a következő: Endrő Margit, Tolnay Flóra, Szőke Kálmán, Pusztai József, Víg Lajos, Schmiedl Gyula, Márky Béláné, Rottenbücher József, Csécsy Magda, Székely Lilly, Lunbacher Rezső, Litván Józsefné, Fodor Magdaléna, Szép Béla, Rózsa Géza, Kende Judith, Illés László, Garbera Klára, Farkas Arthur, Szalmásy Sándor, Tiringer Ferenc, Vörös Károly, Gáspár Gyula, Matula Lajos, Bocskó János, Németh József, Donáth László, Balla Lászlóné, Németh Jenő, Buvári Pál, Baranyai János, Gombár András, Wild Károly.

• KIÁLLITÁSOK •

A „TURUL" SZÖVETSÉG EGÉSZSÉGÜGYI KIÁLLÍTÁSA ÉS AZ IPARMŰVÉSZET KAPCSOLATAI. Ez év október havának utolsó hetében rendezte meg a „Turul" Szövetség a Magyar Egészség Hete keretében a városligeti Iparcsarnokban Országos Egészségügyi kiállítását. A kiállítás elsősorban didaktikai célokat szolgált, amennyiben őszintén feltárta a magyar egészségügyet minden hibájával s szemléltető módon, művészies keretbe foglalt, beszédes statisztikai adatokkal mutatott rá a gyógyítás és megelőzés módozataira. Nem lehet feladatunk itt e tartalmában és tudományos értékében rendkívül figyelemreméltó és újszerűt orvosi szempontból méltatni. Bennünket a kiállítás iparművészeti vonatkozásai érdekelnek itt elsősorban s örömmel állapíthatjuk meg, hogy a mostani kiállításokon az iparművészeti tervezésnek igen nagy szerep jut már osztályrészül. Így érthető, hogy e kiállítás óriási anyaga ellenére is tökéletesen áttekinthető, nem zsúfolt; a térkihasználás gazdaságos, de ugyanakkor meglepő távlatok, jól elhelyezett pázsitkertészet és szoborcsoportok teszik derűssé, változatossá s vonzóvá a képet. A feladat nem volt könnyű, mert az Iparcsarnok monumentális szürke vasszerkezetét a kiállítási csarnokok, belsőségek finoman elgondolt s annyi könnyedséggel kivitelezett változatosságával kellett ellensúlyozni. Különösen is meglep a kiállítás tudományos részének megrendezése a nagy gépcsarnokban. A tervező iparművészek ügyes tapintattal eltüntették e rideg csarnok méreteit, azt apróbb termekre bontották szét s a mesterséges világítás alkalmazásával valósággal kényszerítették a szemlélőt, hogy minden figyelmét oda és arra irányítsa és összpontosítsa, ahol a statisztikai adatok tömkelege a művészi írás és művészi plasztika ügyes felhasználásával a legszemléltetőbben és legcélirányosabban érvényesült. Az egész kiállításba üdeséget, színt és változatosságot az az újszerű stilizálás vitt, amely mentes tudott itt maradni minden szertelenségtől, anyagszerűtlenségtől és szerkezeti anarchiától. Mindezt azonban legfokozottabban a tudományos rész megrendezésénél éreztük, ahol az ifjú iparművész bajtársi gárda legjobbjai fogtak össze, hogy az egyszerűség, az ízlés, a célszerűség szempontjait a nagy didaktikai cél szolgálatába állítsák bele a tiszta művészet eszközeivel. Ez a kiállítás elgondolóinak intenciói szerint tanít, összehasonlít, megdöbbent, gondolkozásra késztet — a magyar sors jövőjét illetőleg. Remélni merjük, hogy a jövőben minden megrendezendő kiállításnál is ugyanily mértékben jut majd szerephez a hivatott iparművész tervezői intenciója és a kiállított anyag gazdagságával és változatosságával mindenben összehangzó dekoratív érzéke. Kj.

• TÁRSULATI • KÖZLEMÉNYEK •

A TÁRSULATUNK KEBELÉBEN FOLYTATOTT MUNKA fontosabb eseményeiről az alábbiakban számolunk be.

1935 június 27-én az igazgatóság és gazdasági bizottság tartott ülést Szablya János elnökletével, amelyen megjelentek Bodon Károly, Hosszú István, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, Schóber József, Seenger Béla, dr. Pacher Béla, Szablya Frischauf Ferenc és Helbing László titkár.

Elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a május 9-én tartott jubiláris közgyűlést követő választmányi ülés megválasztotta az igazgatóság és gazdasági bizottság tagjait. Javaslatára a gazdasági bizottság elnökéül Schóber Józsefet választotta meg a bizottság. Helbing László titkár

a folyó ügyeket ismertette. Bejelentette, hogy az összes bizottságok megalakultak és megválasztották elnökeiket és helyettes elnökeiket. Ismertette a társulat pécsi iparművészeti és népművészeti kiállításának lefolyását és eredményeit. Jelentését az együttes ülés tudomásul vette. Elnök ismertette a jubiláris kiállítás előkészületeit. A munkálatokat Kórody György műépítész tanár vezeti s a kiállítás — mely igen szépnek és nagyszabásúnak ígérkezik — november hóban fog megnyílni. Bejelentette, hogy Kiskunhalason megnyilt a csipkeház, mely munkatelep és egyúttal idegenforgalmi érdekesség lesz. Tájékoztatta az együttes ülést a háziipar mai állásáról. Az export egyenletesen fejlődik s a javulás a tavalyinak többszöröse. Az elnök bejelentéseit az együttes ülés tudomásul vette. Lakatos Arthur a Kárpitos Ipartestülettel az iparművészek munkavállalása ügyében folyó tárgyalásokról tett jelentést. Többek hozzászólása után az együttes ülés a jelentést tudomásul vette. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárta.

1935 szeptember 23-án a propaganda bizottság tartott ülést Szablya János ügyvezető alelnök elnöklete mellett, amelyen résztvettek Grabowieczky Leon, Horváth Béla, Ligeti Miklós, Nádler Róbert, Végh Gusztáv, valamint Deák István és Helbing László titkárok.

Elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a jubiláris kiállításon a propagandabizottságnak igen nagy szerepe lesz. A propaganda több részre fog oszlani, úgymint hirdetési és plakát-, sajtó- és rádiópropagandára. Ezenkívül több előadás is lesz és divatbemutató is tervbe van véve. A kiállításra külön katalógust fog készíttetni a társulat. Ligeti Miklós javasolta, hogy a jubiláris kiállítás céljaira írjon ki a társulat egy plakátpályázatot, amelynek I. díja 300 P, a II. díja 150 P legyen és ezenkívül jutalmazza meg 50 P-vel a társulat a legjobb ötletet, amely a kiállítás címére vonatkozik. Elnök többek hozzászólása után határozatilag mondotta ki, hogy Ligeti Miklós indítványát a propagandabizottság elfogadja és a választmány elé terjeszti jóváhagyás végett. Majd több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1935 szeptember 24-én a bíráló bizottság tartott ülést Helbing Ferenc elnöklete mellett, amelyen résztvettek: Benkő Sándor m. kir. háziipari főfelügyelő, a m. kir. iparügyi miniszter képviseletében, Spolarich László, mint a m. kir. állami Nőipariskola igazgatója, dr. Fekete Imre Kiskunhalas város polgármestere, Györgyi Dénes, Szablya Frischauf Ferenc, Szablya János, bírálóbizottsági tagok, valamint Deák István és Helbing László titkárok.

Elnök a megjelenteket üdvözölte és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a mai ülés tárgya az iparügyi minisztérium által kiírt halasi csipke tervpályázat bírálata. Felkérte Spolarich Lászlót, mint a bizottság előadóját, hogy ismertesse a pályázat eredményét. Előadó örömmel jelentette, hogy a beérkezett 119 terv között igen sok jó van, majd részletesen ismertette a pályázat feltételeit. Elnök többek hozzászólása után bejelentette, hogy a bíráló bizottság a díjakat oly terveknek fogja odaítélni, amelyek a halasi csipke hagyományos technikájának szemelőtt-tartása mellett a legartisztikusabb megoldásokat mutatják. Dr. Fekete Imre örömének adott kifejezést a pályázat sikere felett és Kiskunhalas városa nevében felajánlott 100 pengőt 5 drb. terv megvételére. Elnök köszönetét fejezte ki a felajánlásért és felkérte a bizottság tagjait, hogy a beküldött pályaterveket tekintsék meg. A bizottság körültekintő és lelkiismeretes munkával átvizsgálta a beküldött anyagot és a megfelelő terveket kiválasztotta. Elnök határozatképen mondotta ki, hogy a bizottság egyhangú választása alapján az I. díjat (300 P) vitéz Tar Antal „Tü 1", a II. díjat (200 P) dr. Remetei Filep Ferencné „Muki" jeligéjű tervei nyerték el. Az iparügyi minisztérium 5 vásárlását Pongrácz Margit „Mici" és „Julius", vitéz Tar Antal „Tü 4" és „Tü 7", Kelety Eszter „Gyöngyösbokréta" jeligéjű tervei nyerték el, Kiskunhalas város 5 vásárlását dr. Novák Lenke „Szebb a páva, mint a pulyka..." és „Kedves egészségére!", Pongrácz Margit „Erzsók", Tóth Béla „Kiskunhalas világhíres ékessége" és Ács Lipót „Legény" jeligéjű tervei nyerték el. Benkő Sándor háziipari főfelügyelő Bornemisza Géza m. kir. iparügyi miniszter nevében köszönetét fejezte ki a társulatnak a pályázat sikeres lebonyolításáért. Dr. Fekete Imre Kiskunhalas közönsége nevében mondott köszönetet a társulatnak a halasi csipke felkarolásáért. Szablya János ügyvezető alelnök köszönetét fejezte ki az iparügyi miniszternek a pályázat kiírásáért és Kiskunhalas városnak a halasi csipkefejlesztés terén folytatott nagy munkájáért, majd több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekesztette.

1935 szeptember 26-án az igazgatóság és a gazdasági bizottság tartott együttes ülést Szablya János elnöklete mellett, amelyen résztvettek Bodon Károly, Fejér Gyula, Hosszú István, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, Schóber József, dr. Szalai Emil, dr. báró Szalay Gábor, Szablya Frischauf Ferenc, Deák István és Helbing László titkárok.

Elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Ismertette a jubiláris kiállítás jelenlegi helyzetét és a munka folyamatát. Bejelentette, hogy a társulat II. évnegyedi működéséről szóló jelentést az összes hivatalos és illetékes helyekre megküldte. Ismertette a londoni The Society of Industrial Artists átiratát, amelyben a társulattal való kooperációt javasolják s felhatalmazást kért, hogy tárgyalásokat folytathasson s esetleges megállapodást köthessen. Tudomásul szolgált. Lakatos Arthur a brüsszeli kiállítás eddigi eredményeiről számolt be s bejelentette, hogy a társulatot a nemzetközi zsűri Grand Prix-vel tüntette ki, azonfelül a társulat keretében több kiállító kapott díjat. Ismertette a müncheni kiállításon való részvételt és a pécsi kiállítás eredményét. Jelentését az együttes ülés tudomásul vette. Elnök a Domus Iparművészeti és Háziipari Kft. ügyét ismertette s bejelentette, hogy a társulat három tagjának

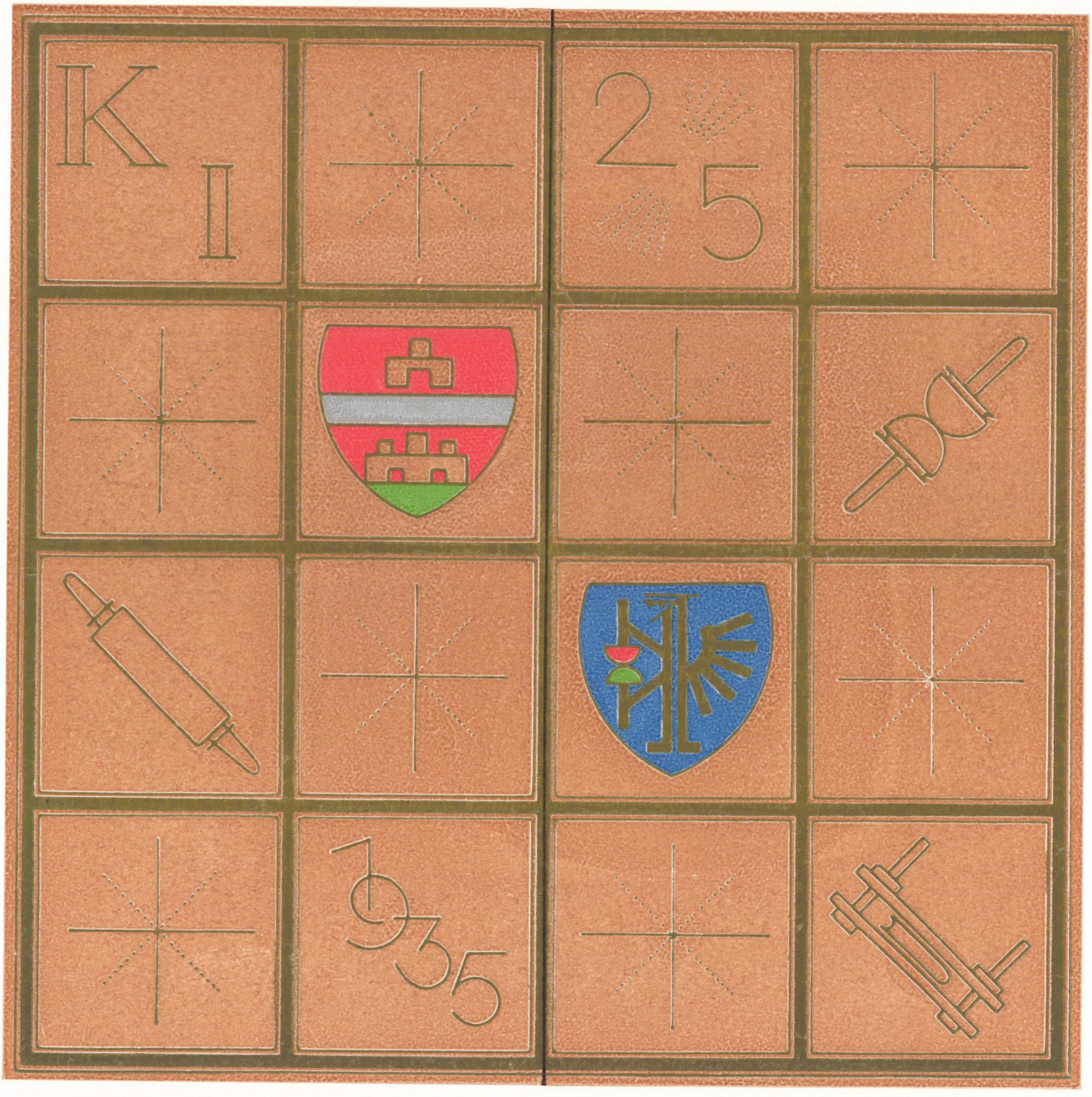
a saját választmányukba való kiküldését kérik. Ehhez az együttes ülés hozzájárult. Ismertette a halasi csipkepályázat eredményét s bejelentette, hogy az állandó mintakiállítás átrendezve, a nyáron újra megnyilt. Bejelentette, hogy a németországi export ügyében megállapodást létesített a társulat. Ismertette az ezévi exportadatokat, összehasonlítva a tavalyiakkal s megemlítette, hogy a társulat új exportkatalógust szándékozik kiadni. Több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1935 szeptember 26-án a társulat választmánya tartott ülést Szablya János elnöklete mellett, amelyen résztvettek: Bodon Károly, Feyér Gyula, Györgyi Dénes, Helbing Ferenc, Hosszú István, dr. Hültl Dezső, Kórody György, M. Kiss Erzsébet, Lakatos Arthur, Ligeti Miklós, Nádler Róbert, Ohmann Béla, ifj. Richter Aladár, Schóber József, Szabó Rezső, dr. Szalai Emil, dr. báró Szalay Gábor, Szablya Frischauf Ferenc, Szukováthy István, Urbányi Vilmos, Zadubánszky Irén, Deák István és Helbing László titkárok.

Elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Elnöki megnyitójában kegyelettel emlékezett meg a magyar grafikai ipar egyik úttörőjének, Kner Izidornak haláláról. Javaslatára a választmány a Budapesti Székesfővárosi Iparrajziskola új igazgatóját, Moldován Bélát, valamint a helyettes igazgatót, Szathmáry Istvánt üdvözölte. Majd a Magyar Éremverők Egyesületének beadványát ismertette, amely a társulat támogatását kérte a kontárok ellen. Az elnöki bejelentéseket a választmány tudomásul vette. Kórody György a jubiláris kiállítás munkálatairól számolt be. A kiállítás előreláthatólag november közepén fog megnyílni. Tudomásul szolgált. Elnök bejelentette, hogy a társulat a II. évnegyedről szóló jelentését az illetékes hatóságoknak megküldötte s minthogy az a Magyar Iparművészet 7. számában meg fog jelenni, csak röviden ismertette. Szukováthy István az exportpiac mai helyzetének jelentőségét fejtegette és a minőségi export fejlesztését igen fontosnak tartja. Elnök bejelentette, hogy a minisztériummal már hosszabb idő óta tárgyalások folynak az exportáruk márkázása ügyében. Hosszú István és ifj. Richter Aladár hozzászólása után elnök határozatilag mondotta ki, hogy a II. évnegyed jelentését a választmány tudomásul vette, majd a The Society of Industrial Artists londoni iparművészeti egyesület átiratát ismertette, akik a társulattal együttműködést szándékoznak létesíteni. A választmány felhatalmazást adott, hogy az ügy kellő tanulmányozása utánvelük az elnökség megfelelő megállapodást létesíthessen. Lakatos Arthur a brüsszeli világkiállítás magyar iparművészeti részéről tett jelentést. A magyar pavillont Györgyi Dénes tervezte s a kiállítás várakozáson felül jól sikerült. A nemzetközi zsűri a társulatot Grand Prix-vel tüntette ki, ezenkívül a társulat keretében kiállítók közül Diplome d'honneur-t kaptak Márkus Lilly, Ráhmer Mária, Pannonia Csipkeüzem és a Zsolnay gyár. Aranyérmet kaptak a Széchenyi Export, Soproni Mansz, Herendi Porcellángyár Rt., Gádor István. Javaslatára a választmány jegyzőkönyvben üdvözölte a brüsszeli kiállítás alkalmából dr. Winchkler István m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi minisztert, Tóth B. László és Radnóthy Istvánt, valamint a tervezőt, Györgyi Dénest. Ezekután ismertette a társulatnak a müncheni kiállításon való részvételét és jelentést tett a pécsi kiállítás eredményeiről, megemlítve, hogy úgy Pécs városa és Baranya vármegye vezetősége, dr. Nendtwich Andor polgármesterrel és gróf Szapáry Lajos főispánnal az élen, mint pedig a Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Egyesülete dr. Török Lajos elnök vezetése mellett igen nagy segítségére voltak a társulatnak munkájában. Megemlítette, hogy a Dermatológiai Kongresszus alkalmából a Vigadó előcsarnokában 4 vitrint állított fel a társulat, magyar népművészeti anyaggal megtöltve, amely igen nagy tetszést aratott. Jelentését a választmány egyhangulag tudomásul vette. Elnök bejelentette, hogy a Domus Iparművészeti és Háziipari Kft. arra kérte a társulatot megindulása alkalmával, hogy a választmányába 3 tagot delegáljon. Javaslatára a választmány Ligeti Miklóst és Schóber Józsefet, Ligeti Miklós javaslatára pedig Szablya Jánost is delegálta a Domus Kft. választmányába. Schóber József a társulat jelenlegi gazdasági helyzetét ismertette s bejelentette, hogy úgy a kiadások, mint a bevételek egyenletesen alakulnak s minden vonalon fejlődés mutatkozik. Jelentését a választmány tudomásul vette. Helbing László titkár a társulat taglétszámáról tett jelentést s bejelentette, hogy a legutóbbi választmányi ülés óta 57 új tag lépett be. Ismertette a halasi csipke tervpályázat eredményét s bejelentette, hogy a Magyar Divatcsarnok által kiírt pályázat október hó 1-én jár le. A jubiláris kiállítás ötvösanyagának biztosítására a társulat több ezüsttárgyat készíttetett a választmány korábbi felhatalmazása alapján. A Mintakiállítás propagálására dupla villamos- és autóbuszplakátokat és propagandanyomtatványokat nyomattunk és osztottunk szét. Bejelentette a propagandabizottság azon javaslatát, hogy a jubiláris kiállítás plakátjára nyilvános pályázatot írjon ki a társulat. A választmány a folyó ügyekről szóló jelentést egyhangúlag elfogadta és a szükséges felhatalmazásokat megadta. Deák István titkár a háziipari ügyeket ismertette. Jelentést tett a német kormánynak a háziipari export könnyítéséhez való hozzájárulásáról és hogy új exportkatalógust fogunk kiadni. A nyersanyag és zárolt pengő akció eredményesen folyik s legutóbb két izben tartottunk szakmai értekezleteket. A választmány a háziipari ügyekről szóló jelentést egyhangúlag elfogadta. Elnök ezekután több tárgy nem lévén, az ülést berekesztette.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Szablya Frischauf Ferenc. 22.978. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. (F.: Thiering Richárd.)

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJÁNAK
TISZTVISELŐI KARA ÉS SZEMÉLYZETE
KURFURST ISTVÁN
VEZÉRIGAZGATÓ URAT
SZOLGÁLATÁNAK HUSZONÖTÖDIK ÉVFORDULÓJA
ALKALMÁBÓL TISZTELETTEL ÉS SZERETETTEL
ÜDVÖZLI:
KELT: BUDAPESTEN, 1935. JÚLIUS HÓ 25-ÉN

K
II
2
5
1935